

جمع بندی سوالات امتحان نهایی

دین و زندگی دوازدهم

انسانی

به تفکیک درس به درس

از دی ۱۳۹۸ تا دی ۱۴۰۳

تهیه و تنظیم: مجیب الرحمان صالحی

درس اول (هستی بخش)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) با توجه به آیه شریفه «یا ایها الناس انتم الفقرا الى الله والله هو الغنی الحمید» نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می شود؟ (خرداد ۱۳۹۹)
۱. نیاز در وجود و پیدایش ۲. نیاز در بقا
- ۲) آیه شریفه «یا ایها الناس انتم الفقرا الى الله والله هو الغنی الحمید» را ترجمه کنید؟ (شهریور ۹۹/دی ۱۴۰۰)
- ای مردم شما نیازمند و محتاج به خدا هستید و خداوند بی نیاز و ستوده است.
- ۳) منظور از نور هستی بودن خداوند در آیه شریفه «الله نور السموات و الارض» چیست؟ (خرداد ۱۴۰۳)
- یعنی تمام موجودات موجود خود را از او می گیرند یا تمام موجودات به سبب او پیدا و آشکار شده و به عرصه هستی می گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است یا (هر چیزی در جهان آیه ای از آیات الهی و در حد خودش تجلای صفات خداست).
- ۴) با توجه به روایت « اللهم لا تكلنی الى نفسی طرفه عین ابداء » چه چیزی موجب افزایش بندگی می شود؟ (دی ۱۴۰۳)
- افزایش خودشناسی موجب درک بیشتر فقر و نیازمندی انسان و در نتیجه سبب احساس نیاز دائمی به خدا و افزایش بندگی انسان می شود.

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) فقط پیامبران و امامان می توانند ذات خداوند را بشناسند و درک کنند. (شهریور ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۲) هر موجودی به آفریننده نیازمند است. (خرداد ۱۴۰۲) **نادرست**
- ۳) درک بیشتر فقر و نیاز انسان به خدا نتیجه افزایش خودشناسی است. (شهریور ۱۴۰۳) **درست**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) پدیده: (شهریور ۱۴۰۲) **پدیده موجودی است که وجودش از خودش نیست و نیازمند به پدیدآورنده است.**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) در آفرینش یک موجود در چه صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست؟ (خرداد ۱۴۰۰) **در صورتی که خودش ذاتا موجود باشد.**
- ۲) در چه صورتی خداوند لذت معرفت عمیق و والا را به انسان خواهد چشاند؟ (شهریور ۱۴۰۲) **اگر قدم پیش گذارد و با عزم تصمیم قوی حرکت کند.**
- ۳) پدیده هایی که وجودشان از خودشان نیست برای موجود شدن نیازمند به چه چیزی هستند؟ (شهریور ۱۴۰۰) **نیازمند به پدیدآورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد بلکه وجودش از خودش باشد.**
- ۴) یک موجود در چه صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست؟ (دی ۱۳۹۹) **در صورتی که ذاتا موجود باشد (وجود ذاتی اش باشد).**
- ۵) چرا نوجوانان و جوانان در معرفت خداوند موفق تر هستند؟ (شهریور ۹۸/دی ۱۴۰۲) **پاکی و صفای قلب**
- ۶) تفاوت بنیادین رابطه بین مصنوعات بشری (مسجد مدرسه و...) سازندگان آنها با رابطه بین جهان آفرینش و خداوند را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)
- اجزای مصنوعات بشری را سازندگان آنها به وجود نیاوردند و خواص آنها را نیز ایجاد نکردند اما خداوند هم اجزای جهان را به وجود آورده هم خواص آنها را ایجاد کرده است.**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با ذکر دو مقدمه و یک نتیجه اثبات کنید؟ (دی ۹۸/ خرداد ۱۴۰۱)
- ما و این جهان پدیده های هستیم که وجودمان از خودمان نبوده و نیست . پدیده ها که وجودشان از خودشان نیست برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد. ما و همه پدیده های جهان در پدید آمدن خود نیازمند آفریننده ای هستیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد یعنی خداوند متعال.**
- ۲) چرا تسلسل علتها از نظر عقلی محال است؟ (شهریور ۱۴۰۱/دی ۱۴۰۲)
- زیرا امکان ندارد که سلسله علت و معلولها تا بی نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود و این مطلب از نظر عقلی محال است.**
- ۳) با ذکر استدلال اثبات کنید که ذات و چیستی خداوند قابل شناخت نیست؟ (خرداد ۱۴۰۲)

لازمه شناخت هر چیز احاطه و دسترسی به آن است از آنجاکه ذات خداوند حقیقی نامحدود و ذهن انسانها محدود است. بنابراین ما نمی توانیم به ذات او احاطه پیدا کرده و او را بشناسیم.

۴) چرا نمی توان به ذات خدا پی برد و چستی او را مشخص کرد ؟ (خرداد ۹۸)
زیرا لازمه شناخت هر چیز احاطه و دسترسی به آن است. ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود است در نتیجه ذهن ما نمی تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید.

۵) آیا خدا را در دنیا و آخرت با چشم سر می توان دید؟ توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱)
خیر. رویت خداوند با چشم غیر ممکن است زیرا چشم ساختار مادی و جسمانی دارد . از اشیا میتواند عکس برداری کند . آن هم اشیا یی که طیف نوری قابل درک برای چشم را منعکس کند . بنابراین چشم حتی توانایی دیدن همه ی اشیا ی مادی را هم ندارد چه برسد به همه ی موجودات غیر مادی مانند فرشتگان . از این بالاتر به وجود مقدس خداوند که هیچ شکل و تصویری و هیچ طول و عرض و ارتفاعی ندارد. بنابراین خداوند را نه تنها در این دنیا با چشم مادی دید ، بلکه در آخرت هم نمی توان با این چشم مشاهده کرد.

۶) چرا حقیقت و چستی خداوند را نمی توان شناخت ؟ (دی ۱۴۰۳)
چون لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و خداوند حقیقتی نامحدود دارد و ذهن ما محدود است. پس نمی توان به حقیقت او احاطه پیدا کند .

درس دوم (یگانه بی همتا)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) آیه شریفه «ام جعلوا لله شرکا خلقوا کخلقه .....» به کدام مرتبه شرک اشاره دارد؟ (دی ۹۸) **شرک در خالقیت**
  - ۲) در عبارت « قل لله خالق کل شی و هو الواحد القهار » « واحد قهار » بودن به چه معناست؟ (شهریور ۱۴۰۲) **به معنای آن است که خداوند جای خالی برای غیر نگذاشته است تا آن غیر خود را نشان دهد.**
  - ۳) آیه « قل فاتخذتم من دونه اولیا » به کدام یک از مراتب توحید یا شرک اشاره می کند؟ (دی ۱۴۰۱) **شرک در ولایت**
  - ۴) آیه « الله خالق کل شی .. » به کدام یک از مراتب توحید برمی گردد؟ (دی ۱۴۰۰)
- الف (توحید در خالقیت.)** ☒ **ب (توحید در مالکیت)** ☐

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) قرآن بارها تأثیر داشتن موجودات گوناگون را در عالم یادآوری کرده است. (شهریور ۹۸) **درست**
- ۲) درخواست از پیامبر اکرم و اولیای الهی برای اجابت خواسته ها منافاتی با توحید ندارد. (دی ۹۸) **درست**
- ۳) از شرایط پذیرش توحید در ربوبیت این است که هر گونه اثر گذاری از انسان را سلب می کنیم. (خرداد ۱۴۰۲) **نادرست**
- ۴) برای قبول توحید در ربوبیت باید هر گونه اثر گذاری را از اشیا و انسان ها سلب کنیم. (خرداد ۹۸) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) توحید ..... بدان معنا نیست که موجودات به خصوص انسان نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارد. (شهریور ۹۹) **ربوبیت**
- ۲) منظور از توحید در ..... این است که مخلوقات جز با اجازه خداوند نمی توانند در عالم دخل و تصرف کنند. (خرداد ۱۴۰۲) **ولایت**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) اگر معتقد باشیم در کنار خداوند، دیگران نیز حق تصرف در جهان را دارند، به چه شرکی گرفتار شده ایم؟ (خرداد ۹۸) **شرک در ولایت**
- ۲) عقیده به توانایی پیامبر و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان، در چه صورتی شرک است؟ (دی ۱۴۰۰) **زمانی که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم.**
- ۳) هر کسی مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، به کدام مرتبه توحید اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۰) **توحید در ولایت**
- ۴) عقیده به توانایی پیامبر اکرم و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان در چه صورتی عین توحید می باشد؟ (شهریور ۱۴۰۰ / خرداد ۹۹) **اگر این توانایی را صرفا از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) شرک در ربوبیت: (دی ۱۴۰۱) **یعنی علاوه بر خداوند و در کنار او دیگران نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند و مستقل از خدا می توان امور را تدبیر کنند.**
- ۲) شرک در ولایت: (خرداد ۱۴۰۱ / شهریور ۱۴۰۳) **اعتقاد بر اینکه علاوه بر خدا در کنار او دیگرانی هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارد و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می باشد.**
- ۳) رب: **به معنای مالک و صاحب اختیاری که تدبیر و پرورش مخلوقات به دست اوست.** (دی ۱۴۰۲)

کدام یک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

- ۱) تدبیر امور مستقل از خداوند « (شهریور ۹۹) **شرک در ربوبیت**
- ۲) حق تصرف در جهان در کنار خداوند « (شهریور ۹۹) **شرک در ولایت**

- ۳) اعتقاد به چند خدایی برای جهان « (شهریور ۹۹)
- ۴) حق تصرف در جهان در کنار خداوند (شهریور ۱۴۰۰)
- ۵) آفرینش جهان توسط چند مبدا. (خرداد ۱۴۰۳)
- ۶) پرورش دهنده حقیقی بودن خداوند. (خرداد ۱۴۰۳)
- ۷) حق تصرف خداوند در امور عالم. (خرداد ۱۴۰۳)
- ۸) اعتقاد به اینکه موجودات، همه مخلوق خدا هستند. (دی ۱۴۰۳)
- ۹) تدبیر امور همه مخلوقات تنها به دست خداست. (دی ۱۴۰۳)
- ۱۰) چون خدا تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست. (دی ۱۴۰۳)
- ۱۱) مخلوقات جز به اجازه خدا نمی‌توانند در جهان تصرف کنند. (دی ۱۴۰۳)
- ← شرک در خالقیت
- ← شرک در ولایت
- ← شرک در خالقیت
- ← توحید در ربوبیت
- ← توحید در ولایت
- ← توحید در خالقیت
- ← توحید در ربوبیت
- ← توحید در مالکیت
- ← توحید در ولایت

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) اعتقاد به برآوردن حاجات از پیامبر و امامان در چه صورتی شرک به حساب می‌آید؟ (شهریور ۱۴۰۱)
- ۱) عقیده به توانایی پیامبر و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان در چه زمانی موجب شرک و در چه صورتی عین توحید است؟ (دی ۹۹)
- این اعتقاد هنگامی موجب شرک است که این توانایی را از خود آنها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خداوند و باذن خدا بدانیم عین توحید است. و از این جهت مانند اثر شفاعت داورست که خداوند به آن بخشیده است.
- ۲) توحید در ربوبیت را تعریف کنید؟ (شهریور ۹۸)
- رب به معنای مالک و صاحب اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست. هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خدا تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی هم هست، او جهان را اداره کرده و به سوی مقصد معین هدایت می‌نماید.
- ۳) صحیح نبودن تصور چند خدایی را توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۲)
- این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان است یا با همکاری یک دیگر این جهان را آفریده اند، به معنای آن هست که هر کدام از آنها محدود و ناقص هستند، و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند. و همچنین به معنای آن هست که هر کدام از خدایان کمالاتی دارند، که دیگری آن کمالات را ندارد و گر نه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود نیازمند هستند. هر یک از آنها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارند، که نیازش را برطرف نماید.
- ۴) آیا معرفی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) به عنوان ولی انسان ها، به معنای واگذاری ولایت خداوند به ایشان است؟ چرا؟
- از آنجا که خداوند، تنها مالک و سرپرست جهان هست و مخلوقات، جز به اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست، بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است. (دی ۱۴۰۲)
- ۵) با پذیرش توحید در ربوبیت نقش انسان در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات قابل قبول است یا خیر؟ با مثال توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۳)
- بله، توحید ربوبیت بدین معنا نیست که انسان نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارد. باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان می‌پردازد. رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. توحید ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

درس سوم (توحید و سبک زندگی)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

۱) بر اساس عبارت «یا ایها الذین آمنوا لا تتخذوا عدوی و عدوکم اولیا» جامعه توحیدی با چه کسانی دوستی نمی‌کند؟ (شهریور ۱۴۰۲)
با آنان که نسبت به خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند .

۲) آیه شریفه «ارائت من اتخذ الیه هواه» ناظر به توحید یا شرک در کدام بعد فردی یا اجتماعی می‌باشد؟ (خرداد ۱۴۰۲) **شرک فردی**

۳) عبارت قرآنی « ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم » را ترجمه کنید؟ (شهریور ۱۴۰۰ / خرداد ۹۹)
همانا خدا پروردگار من و پروردگار شماست پس او را بپرستید این راه مستقیم (راست) است.

۴) بر اساس آیه شریفه « ان الله ربی و ربکم فاعبدوه » چرا باید تنها خدا را عبادت کرد؟ (شهریور ۱۴۳)
زیر خداوند تنها رب (پرورش دهنده جهان) است.

۵) عبارت قرآنی « لا تتخذوا عدوی و عدوکم اولیا» مومنان با چه کسانی نباید دوستی کنند؟ (دی ۱۴۰۳)
با دشمنان خدا و دشمنان مسلمانان.

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

۱) اطاعت از هوای نفس با قدرت‌های مادی، موجب سلب آرامش انسان می‌شود. (شهریور ۱۴۰۲) **درست**

۲) علی رغم از بین رفتن مصادیق شرک مثل بت و اجرام آسمانی، انسان امروزی بیشتر دچار شرک شده است. (خرداد ۱۴۰۲) **درست**

۳) انسان موحد باور دارد، دشواری زندگی نشانه بی مهری خدا نیست (شهریور ۹۹) **درست**

۴) انسان موحد هیچ حادثه‌ای را در عالم بدون حکمت نمی‌داند. (خرداد ۱۴۰۱) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) انسان موحد، چون زندگی خود را بر اساس رضایت خدا تنظیم کرده، شخصیتی ثابت و ..... دارد و برخوردار از ..... است (خرداد ۱۴۰۰)

۱. پایدار ۲. آرامش روحی

۲) توحید عملی دارای دو بعد ..... و ..... است. (دی ۹۹) **فردی - اجتماعی**

۳) کسی که در زندگی خود، از فرمان خدا اطاعت کند، به مراتبی از توحید ..... رسیده است. (شهریور ۹۸) **عملی**

۴) جامعه توحیدی، جامعه‌ای است که از تفرقه دوری کرده و به سوی ..... حرکت می‌کند. (خرداد ۹۸) **وحدت (هماهنگی)**

۵) انسان موحد باور دارد سختی‌های زندگی نشانه بی مهری خداوند نیست بلکه بستری برای ..... اوست. (دی ۹۸) **رشد و شکوفایی**

۶) اگر همه مردم تنها ..... را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد. (دی ۱۴۰۱) **منافع خود**

۷) انسان موحد، چون زندگی خود را بر اساس رضایت خدا تنظیم کرده است شخصیتی ..... دارد. (خرداد ۹۹) **ثابت و پایدار**

۸) دلیل شخصیت ثابت و پایدار انسان موحد این است که او زندگی خود را بر اساس ..... تنظیم کرده است. (شهریور ۱۴۰۲) **رضایت خداوند**

۹) روح محور زندگی دینی ..... و روح و محور زندگی ضد دینی ..... است. (دی ۹۹) **توحید - شرک**

۱۰) در جامعه توحیدی حاکم باید بکوشد ..... را در جامعه به اجرا درآورد. (دی ۱۴۰۲) **قوانین الهی**

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) تدبیر امور جهان مستقل از خداوند (شهریور ۱۴۰۰) ← **شرک در ربوبیت**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید

۱) بعد اجتماعی توحید: (شهریور ۱۴۰۳) **به معنای قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از او.**
اختیار: (دی ۱۴۰۳) **اختیار به معنای توانایی انجام یک کار یا ترک آن است. (اختیار یک حقیقت وجدانی است و هر کس آن را در خود می‌یابد)**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) بعد فردی توحید به چه معنا است ؟ (شهریور ۱۴۰۰)

هر کسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است .

۲) در چه صورتی یک جامعه توحیدی است؟ (شهریور ۹۹ / دی ۱۴۰۰)

وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه اجرا کند .

۳) از عوامل استحکام نظام اسلامی چهار مورد را نام ببرید . (خرداد ۱۴۰۲ / خرداد ۱۴۰۲)

۱. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر ۲. توسعه عدالت در همه ابعاد ۳. تقویت اتحاد ملی ۴. انسجام اسلامی و مشارکت عمومی ۵. عمل به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر

۴) شخصیت ثابت و پایدار انسان موحد و برخوردار از آرامش روحی به چه دلیل می‌باشد. (شهریور ۱۴۰۱)

تنظیم کردن زندگی بر اساس رضایت خداوند یا پیروی از فرمان‌های او

۵) بعد اجتماعی توحید به چه معنا است (خرداد ۱۴۰۰)

به معنای قرار گرفتن همه ارکان یک جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست.

۶) نگاه انسان موحد به موجودات جهان چگونه است. (دی ۱۴۰۱)

انسان موحد موجودات جهان را مخلوق خدا می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است .

۷) اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت بیرونی) برآید گرفتار چه نوع شرکی شده است ؟ (خرداد ۹۹) شرک عملی

۸) میزان تاثیرگذاری اعتقاد به توحید در زندگی انسان به چه عاملی بستگی دارد؟ (شهریور ۱۴۰۲) درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی

۹) تنظیم زندگی بر اساس رضایت الهی، توسط انسان موحد، چه تاثیری بر شخصیت و روح او دارد؟ (دی ۱۴۰۳)

باعث می‌شود شخصیتی ثابت و پایدار داشته باشد و از آرامش روحی برخوردار باشد.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) چرا انسان موحد دارای شخصیتی ثابت و پایدار و انسان مشرک دارای شخصیتی ناپایدار است؟ (خرداد ۱۴۰۲)

انسان موحد چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، دارای شخصیتی ثابت و پایدار است. اما در مقابل انسان مشرک در برابر امیال نفسانی تسلیم است و از طاغوت فرمان‌پذیری می‌کند لذا درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار دارد .

۲) در چه صورت انسان گرفتار شرک عملی می‌شود؟ (خرداد ۱۴۰۱)

اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و او امرش را بر فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت مادی طاغوت‌ها (بت بیرون) بر آید ، چنین شخصی دچار شرک عملی شده است.

۳) چرا انسان مشرک دارای شخصیتی ناپایدار و درونی ناآرام است؟ (دی ۱۴۰۲)

زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او قرار می‌دهد. و از سوی دیگر قدرت‌های مادی هر روز رنگ عوض می‌کنند و او را به بردگی جدید می‌کشاند.

۴) توضیح دهید آیا می‌توان به عنوان یک مسلمان بگوئیم من موحد هستم ولی بعد اجتماعی توحید را قبول ندارم ؟ (خرداد ۱۴۰۳)

خیر میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد . هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحید به خود می‌گیرد. همانطور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد .

۵) در چه صورت انسان دچار شرک عملی می‌شود؟ (شهریور ۱۴۰۳)

اگر کسی دل به هوای نفس «بت درون» سپرد او را معبود قرار دهد و او امرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها «بت درون» درآید دچار شرک عملی شده است.

درس چهارم (فقط برای تو)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

۱) حدیث «فاعل الخیر، خیر منه و فاعل الشر شر منه» شرط قبولی اعمال را در چه چیزی می‌داند؟ (خرداد ۱۴۰۲)

داشتن اخلاص (نیت الهی یا خالص)

۲) حدیث «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است» به کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص اشاره شده است؟ (خرداد ۹۸)

دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۳) ترجمه آیه را کامل کنید «قل انما اعظکم بواحدة ان تقوموا لله مثنی و فرادی» (شهریور ۱۴۰۱)

بگو شما را فقط یک پند و موعظه می‌دهم و آن اینکه به صورت گروهی و فردی برای خداوند قیام کنید.

۴) طبق فرمایش امام علی علیه السلام «تمام ..... در دوری از گناهان جمع شده است». (دی ۱۴۰۰)

الف (ایمان) ☐ **ب) اخلاص** ☒

۵) حدیث امام علی (ع): «عقل سپهسالار لشکر خدای رحمان است و هوی راهبر لشکر شیطان، و انسان کشیده شونده میان آن دو». به کدام

یک از راه‌های تقویت اخلاص اشاره می‌کند؟ (شهریور ۹۸) **تقویت روحیه حق‌پذیری**

۶) حضرت علی «علیه السلام فرمود:» تمام اخلاص در دوری از ..... جمع شده است. (دی ۱۴۰۲) **گناهان**

درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را بنویسید.

۱) شیطان اقرار کرده است که توانایی فریب دادن انسان‌های حکیم را ندارد. (شهریور ۱۴۰۲) **نادرست**

۲) دستیابی به درجاتی از حکمت از راه‌های تقویت اخلاص است. (شهریور ۱۴۰۳) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) حضور در نماز جماعت بدون اخلاص موجب ..... می‌شود (شهریور ۱۴۰۲) **ریا**

۲) انسان ..... به درجاتی از بصیرت می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت حق را از باطل تشخیص دهد. (دی ۹۸) **حکیم**

۳) شیطان، خود اقرار کرده است که قدرت و توانایی فریب دادن مومنان با ..... را ندارد (شهریور ۹۸) **اخلاص**

۴) عملی که از جهت کمیت، زمان و مکان مطابق با فرمان الهی انجام شود دارای حسن ..... می‌باشد. (شهریور ۱۴۰۱) **حسن فعلی**

۵) حسن ..... بدین معناست که انجام دهنده کار دارای نیت الهی باشد. (شهریور ۹۹) **حسن فاعلی**

۶) در میان واجبات، ..... تاثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد. (دی ۱۴۰۲) **روزه**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

کدام گزینه از آثار اخلاص نیست؟ (دی ۱۴۰۰)

الف) **افزایش معرفت به خداوند** ☒ ب) دستیابی به درجاتی از حکمت ☐

ج) دریافت پاداش‌های وصف ناشدنی ☐ د) برو این دام بر مرغی دگر نه/ که عنقا را بلند است آشیانه.

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) تاثیر روزه در تقویت اخلاص (خرداد ۱۴۰۰) **دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات**

۲) برو این دام بر مرغی دگر نه (خرداد ۱۴۰۰) **نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان**

۳) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است (خرداد ۱۴۰۰) **افزایش معرفت نسبت به خدا**

۴) از راه‌های تقویت اخلاص (دی ۹۹) **دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات**

۵) دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خدا (دی ۹۹/ خرداد ۹۹) **دریافت پاداش‌های وصف ناشدنی**

۶) یاری جستن از خداوند برای رسیدن به اخلاص (خرداد ۹۹) **راز و نیاز با خدا با کمک خواستن از او**

۷) تفکر در آیات و نشانه‌های الهی (خرداد ۹۹) **افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) اخلاص در کاربرد دینی (دی ۱۴۰۰ / شهریور ۹۹ / خرداد ۱۴۰۳)
شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همان گونه که او دستور داده است انجام دهد.
- ۲) حکمت : (خرداد ۱۴۰۳) به معنای علم محکم و استوار و بدون از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می‌دهد و مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود.
- حسن فاعلی: (دی ۱۴۰۳) انجام دهنده کار دارای نیت الهی باشد.

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) در هر یک از موارد زیر وجود حسن فاعلی یا حسن فعلی را مشخص کنید. (خرداد ۱۴۰۲)
- الف) انجام ندادن مبطلات روزه از اذان صبح تا اذان مغرب به نیت سلامتی بدن : **حسن فعلی دارد اما حسن فاعلی ندارد**
- ب) اقامه نماز برای رضایت الهی بدون طهارت : **حسن فاعلی دارد اما حسن فعلی ندارد**
- ۲) کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص موجب افزایش محبت به خداوند در قلب انسان می‌شود؟ (شهریور ۱۴۰۲)
- راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او**
- ۳) اگر کسی عملی را به صورتی که خداوند فرمان داده انجام دهد به کدام «حسن فعلی_ فاعلی» توجه کرده است؟ (خرداد ۹۸) **حسن فعلی**
- ۴) دو مورد از راه‌های تقویت اخلاص را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰) ۱. **افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند ۲. راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او ۳. دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات**
- ۵) کدام یک از ثمرات اخلاص مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود؟ (دی ۱۴۰۲) **دستیابی به درجاتی از حکمت**
- ۶) بنابر اقرار شیطان او توانایی فریب دادن چه کسانی را ندارد؟ (خرداد ۱۴۰۳) **مومنان با اخلاص (مخلصین و بندگان با اخلاص)**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) از میوه‌های درخت اخلاص «نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه‌های» شیطان را توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۱ / شهریور ۹۹)
- اگر انسان در اخلاص پیش رود به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب شیطان را نمی‌خورد چرا که شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مومنان با اخلاص را ندارد.**
- ۲) نیایش و راز و نیاز با خدا چگونه موجب تقویت اخلاص در انسان می‌شود؟ (دی ۱۴۰۱)
۱. **نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری جستن از او برای رسیدن به اخلاص غفلت از خداوند را کم می‌کند ۲. محبت او را در قلب تقویت می‌سازد ۳. انسان را از کمک‌های الهی بهره‌مند می‌نماید.**
- ۳) آثار راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او بر تقویت اخلاص را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)
- غفلت از خداوند را کم می‌کند، محبت او را در قلب تقویت می‌کند، انسان را از کمک‌های الهی بهره‌مند می‌سازد.**
- ۴) «کمک به نیازمندان در حضور دیگران» در چه صورتی مصداق ریا و در چه صورتی مصداق اخلاص است؟ (دی ۱۴۰۳)
- در صورتی که برای رضای خدا انجام شود، مصداق اخلاص و در صورتی که برای نشان دادن به دیگران و به نیت غیر رضای خدا انجام پذیرد، مصداق ریا است.**

درس پنجم (قدرت پرواز)

با توجه به آیات قران و حدیث پاسخ دهید.

۱) آیه «اریت الذی یکذب بالذین فذلک الذی یدع الیتیم» از نشانه های اختیار به ..... اشاره دارد. (خرداد ۱۴۰۱) **مسئولیت پذیری**

۲) ترجمه آیه شریفه «قد جاءکم بصائر من ربکم فمن ابصر فلنفسه و من عمی فلعلیها» را کامل کنید. (خرداد ۱۴۰۲ / شهریور ۹۸)

دلایل روشن از سوی پروردگارتان آمد پس هر کس بینا شد به نفع خودش است و هر کس نابینا شد ، به ضرر اوست.

۳) آیه « ذالک بما قدمت ایدیکم و ان الله لیس بظلام للعبید » از نشانه های اختیار ، به ..... اشاره دارد. (خرداد ۱۴۰۱) **مسئولیت پذیری**

۴) آیه شریفه « قد جاءکم بصائر من ربکم فمن ابصر فلنفسه و من عمی فلعلیها... » را ترجمه کنید. (شهریور ۹۸) **به راستی که دلایل روشن از**

جانب پروردگارتان به سوی شما آمد. پس هر کس بینا گشت ، به سود خود او ، و هر کس که کوردل گردد به زیان اوست.

۵) با توجه به آیه شریفه : «...من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلهم اجرهم عند ربهم و لا خوف علیهم و لا هم یحزنون..» دو اصل

اساسی اعتقادی که دو معیار تمدن اسلامی نیز به حساب می آیند ، را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰) **توحید و معاد**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

۱) اگر کسی تقدیرها را در نظم فعلی جهان نبیند، امکان استفاده از اختیار را نخواهد داشت (شهریور ۱۴۰۲) **درست**

۲) تقدیر ، همان قانونمندی جهان و نظم در آن است. (خرداد ۱۴۰۲) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) مخلوقات جهان، از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می شوند به..... وابسته اند (شهریور ۱۴۰۰ / خرداد ۹۹) **قضای الهی**

۲) احساس رضایت و پشیمانی تفکر و تصمیم و..... از شواهد وجود اختیار در انسان است. (خرداد ۱۴۰۰) **مسئولیت پذیری**

۳) در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند که علل..... نامیده می شود. (شهریور ۹۹) **عرضی**

۴) احساس رضایت و پشیمانی، ..... و ..... از شواهد وجود اختیار در انسان است. (شهریور ۱۴۰۲) **تفکر و تصمیم / مسئولیت پذیری**

گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۱) کدام مورد در زمره علل طولی ولی قرار می گیرد؟ (خرداد ۱۴۰۲)

الف) پدر نسبت به فرزند ☐ **ب) روح برای حرکت دست** ☒ ج) بذر برای درخت ☐ د) بنا برای ساختمان ☐

۲) مصرع «گر نبودی اختیار این شرم چیست؟» به کدام یک از نشانه های وجود اختیار اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)

الف) احساس رضایت و پشیمانی ☒ ب) مسئولیت پذیری ☐ ج) تفکر و تصمیم ☐

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۱) قضا و قدر الهی: (دی ۱۴۰۰) **قدر به معنای اندازه است. قضا به معنای به انجام رساندن، پایان دادن، حکم کردن و حتمیت بخشیدن است.**

متن را بخوانید و به سوالات آن پاسخ دهید.

۱) سعید در مسیر مدرسه باید از خیابانی که بسیار شلوغ بود عبور می کرد به دلیل عجله داشتن برای رسیدن به جلسه امتحان نهایی بدون توجه به پل عابر پیاده از وسط خیابان رد شد ناگهان خودرویی با او برخورد کرد و دچار شکستگی از ناحیه پا شد سریع در توجیه این اتفاق با خودش می گفت قدر و قضای الهی بر این بود با راه گریزی از آن نبود « (خرداد ۱۴۰۳)

۱) اگر سعید از پول عابر عبور می کرد چه غذایی برای او رقم می خورد؟ **به سلامتی از عرض خیابان عبور می کرد.**

۲) برداشت نابجا سعید از قدر و قضای الهی چه بود؟

برداشت نابجایی صحیح چنین بود که ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم و اگر قرار باشد حادثه ای برای ما رخ دهد این اتفاق

خواهد افتاد. با ما نمی توانیم تقلید در آن ایجاد کنیم بنابراین حرکت و تغییر مکان تصمیم گیری بر اساس دستور عقد بی فایده است.

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) به چه علت در نقشه جهان ویژگی‌ها و قانون‌هایش، نقص را کاستی راه ندارد؟ (شهریور ۱۴۰۲) چون از آن خدا و از علم خداست
- ۲) دو مورد است شواهد وجود اختیار را بنویسید. (شهریور ۹۹/ دی ۹۸) تفکر و تصمیم _ احساس رضایت یا پشیمانی _ مسئولیت پذیری
- ۳) علت‌هایی که در پیدایش یک پدیده دخالت دارند را بنویسید. (دی ۹۹) علت طولی - علت عرضی
- ۴) تصور نادرست برخی انسانها از تقدیر الهی چیست؟ (دی ۱۴۰۱) تصور می‌کنند تقدیر چیزی غیر از قانونمندی و نظم در آن است که وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت هر قانونی را لغو و هر نظمی را بر هم می‌زند.
- ۵) بیت «هیچ عاقل مر کلوخی را زند // هیچ با سنگی عتابی کس کند» به کدام یک از شواهد وجود اختیار در انسان اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲) مسئولیت پذیری
- ۶) عهد و پیمان‌ها بر اساس کدام یک از شواهد وجود اختیار استوار شده‌اند؟ (شهریور ۱۴۰۳) مسئولیت پذیری
- ۷) مخلوقات جهان از چه جهتی به قضای الهی وابسته‌اند؟ (دی ۱۴۰۳) مخلوقات از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند به قضای الهی وابسته‌اند.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) اگر قضا و قدر الهی بر جهان حاکم نباشد چه اتفاقی می‌افتد؟ (شهریور ۱۴۰۱)
همه چیز بر اساس تصادف و اتفاق رخ می‌دهد، قانونمندی از بین می‌رود، امکان بهره‌مندی از اختیار و انتخاب وجود نخواهد داشت. (زمینه شکوفای اختیار از بین می‌رود) انسان نمی‌داند باید دست به چه انتخابی بزند.
- ۲) سه مورد از شواهدی را که بیانگر وجود اختیار در انسان است نام ببرید. (خرداد ۹۸/ دی ۱۴۰۰/ دی ۹۸)
۱. تفکر و تصمیم ۲. احساس رضایت یا پشیمانی ۳. مسئولیت پذیری
- ۳) از شواهد وجود اختیار «تفکر و تصمیم» را توضیح دهید (شهریور ۱۴۰۰/ خرداد ۹۹)
هر کدام از ما همواره تصمیم‌هایی می‌گیریم و برای این تصمیم‌ها ابتدا اندیشه می‌کنیم و جوانب آن را می‌سنجیم و سپس دست به عمل می‌زنیم. گاهی نیز دچار تردید می‌شویم که از میان چندین راه و چندین کار، کدام یک را انتخاب کنیم. دست آخر پس از بررسی‌های لازم، یکی را برگزیده و عمل می‌کنیم.
- ۴) رابطه اختیار انسان با اراده الهی را شرح دهید. (خرداد ۱۴۰۰)
وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده ایم، آن کار انجام نمی‌گیرد. در عین حال وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است یعنی اراده انسان در طول اراده خداست یا با آن منافاتی ندارد.
- ۵) قدر و قضای الهی در مورد آب را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱)
آب از آن جهت که دارای خصوصیات مانند مایع و سیال بودن، تعداد معین الکترون‌ها، درجه مشخص جوش آمدن و مانند آن است، داخل در تقدیر الهی است و از آن جهت که این ویژگی‌ها در آب تحقق می‌یابد مشمول قضای الهی است.
- ۶) حاکمیت قدر و غذای الهی بر نظام آفرینش به چه معناست توضیح دهید؟ (شهریور ۱۴۰)
به این معناست که نقشه جهان با همه موجودات ریزه کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست، اجرا و پیاده کردن آن نیز به اراده خداست.

درس ششم (سنت های خداوند در زندگی)

با توجه به آیات قران و حدیث پاسخ دهید.

۱) با توجه به آیه «و لو ان اهل القرى آمنوا و اتقوا لفتحنا علیهم برکات من السماء و الارض...» داشتن تقوا و ایمان واقعی مردم سبب ..... می گردد. (دی ۱۴۰۱) **نزول برکات الهی از آسمان و زمین**

۲) حدیث شریف امام صادق (علیه السلام) که می فرماید «کسانی که به واسطه گناه می میرند، از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می میرند، بیشترند» به کدام سنت الهی مرتبط است؟ (دی ۹۹/خرداد ۱۴۰۰)

الف) تاثیر اعمال انسان در زندگی او ■ (ب) سبقت رحمت بر غضب □

۳) حدیث امام صادق (علیه السلام) که می فرماید: «کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند از کسانی که به عمر اصلی زندگی می کنند، بیشترند» طبق کدام سنت الهی است؟ (خرداد ۹۹/دی ۹۹/شهریور ۱۴۰۰)

الف) تاثیر اعمال انسان در زندگی او ■ (ب) سبقت رحمت بر غضب □

۴) امام صادق (علیه السلام) در حدیث: «...کلمات زید فی ایمانه زید فی بلائه» افزایش مراتب ایمان را با چه چیزی مرتبط می داند؟ (شهریور ۱۴۰۱) **افزایش امتحان الهی**

۵) آیه شریفه «والذین کذبوا بآیاتنا سنستدرجههم من حیث لا یعلمون» بیانگر کدام سنت الهی است (خرداد ۱۴۰۱) **استدراج**
۶) با توجه به آیه «احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنا و هم لا یفتنون» چه کسانی مورد امتحان قرار می گیرند؟ (شهریور ۱۴۰۲) **کسانی که ادعای ایمان بکنند.**

۷) با توجه به آیه شریفه «احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنا و هم لا یفتنون» هر کس ادعای ایمان کند ..... قرار می گیرد. (شهریور ۹۹/شهریور ۱۴۰۲) **مورد امتحان**

۸) با توجه به آیه شریفه «و الذین جاهدوا فینا لنهیدنهم سبلنا و ان الله لمع المحسنین» خداوند کسانی را که در راه او قدم بردارند، به طور خاص ..... می کند (دی ۱۴۰۰) **هدایت**

۹) آیه شریفه: «مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلُهَا» را ترجمه کنید. (دی ۱۴۰۲) **هر کس (در قیامت) گناهی را بیاورد جز به همان اندازه کیفر نمی شود.**

۱۰) آیه شریفه «مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلُهَا» بیانگر کدام سنت الهی است؟ «خرداد ۱۴۰۳» **سنت سبقت رحمت الهی بر غضب**
۱۱) روایت «من یموت بالذنوب اکثر ممن یموت بالاجال و من یعیش بالاحسان اکثر ممن یعیش بالاعمار» به کدام یک از سنت های حاکم بر زندگی بشر اشاره دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳) **سنت تاثیر اعمال انسان در زندگی او.**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

۱) آموزش گناهان با توبه و پذیرش عبادات اندک، نمونه هایی از سنت امداد عام الهی است. (شهریور ۱۴۰۲) **نادرست**

۲) امتحانات الهی تنها مختص به لحظات سرنوشت ساز و استثنایی زندگی است. (دی ۱۴۰۲) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

۱) حفظ آبروی بندگان گناهکار و پذیرش عبادت اندک، نمونه هایی از سنت ..... است. (شهریور ۹۸) **سبقت رحمت بر غضب**

۲) در سنت ..... افزایش فرصت ها و نعمت ها سبب غوطه ورشدن در گناه می شود. (دی ۱۴۰۲) **استدراج**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۱) سنت امداد خاص الهی: (دی ۱۴۰۱)

در اصطلاح دینی توفیق به معنای آسان نمودن است. یعنی خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که با نیت پاک، قدم در راه حق می گذارد و در این راه سعی و تلاش می کند چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد، این امداد خاص خدا، توفیق الهی نام دارد.

۲) سنت ابتلا: (خرداد ۱۴۰۱)

در لغت به معنای امتحان است و در اصطلاح دینی، به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را به روز دهد و درستی و نادرست آنچه ادعا کرده مشخص سازد.

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

- ۱) از سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدن (دی ۱۴۰۰) ← **سنت املا و استدراج**
- ۲) رضایت سریع خدا از کسی که طلب آموزش کرده (دی ۱۴۰۰) ← **سنت رحمت بر غضب**
- ۳) حمایت خدا از انسان تلاشگر و مجاهد (دی ۱۴۰۰) ← **سنت امداد خاص (توفیق الهی)**
- ۴) عام‌ترین قانون خداوند که ثبات و همیشگی است (دی ۹۹) ← **سنت ابتلا**
- ۵) فراهم شدن شرایط و اسباب برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حق می‌گذارد. (شهریور ۱۴۰۳) ← **سنت امداد خاص**
- ۶) ایجاد فرصت و افزایش نعمت حتی برای کسانی که فقط در دنیا را انتخاب کردند و برای آن تلاش می‌کنند. (شهریور ۱۴۰۳) ← **سنت امداد عام الهی**
- ۷) ایجاد فرصت و افزایش نعمت توسط خدا برای کسانی که با حق دشمنی و لجاجت می‌ورزند (شهریور ۱۴۰۳) ← **سنت املا و استدراج**
- ۸) پذیرش عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده است. (شهریور ۱۴۰۳) ← **سنت سبقت رحمت بر غضب**

درک مطلب

با توجه به متن زیر به سوالات پاسخ دهید. (دی ۱۴۰۳)

مطابق خطبه حضرت زینب (س)، در برابر یزید که فرمود: «آیا گمان برده‌ای حال که جای جای زمین و آفاق آسمان را بر ما گرفتی و بستی... مایه خواری ما و کرامت توست؟!...»

الف) عملکرد و سرانجام یزید در آن زمان و رژیم صهیونیستی در این زمان مصداق کدام سنت الهی است؟ **سنت املاء و استدراج**

ب) آیا فرصت دادن خداوند به آنها به نفعشان است؟ توضیح دهید. **خیر در حقیقت مهلت‌ها با اختیار و اراده خودشان و به صورت بلای الهی جلوه‌گر می‌شود و با این جنایات بار گناهشان روز به روز سنگین‌تر می‌شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شوند.**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) خداوند با چه چیزهایی ما را امتحان می‌کند؟ (دی ۱۴۰۰) **خداوند با هر امر خیر یا شری ما را می‌آزماید.**
- ۲) در اصطلاح دینی توفیق به چه معناست؟ (دی ۹۸) **آسان نمودن**
- ۳) عام‌ترین و فراگیرترین قانون (سنت) خداوند که شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود کدام است؟ (شهریور ۱۴۰۰ / خرداد ۹۹) **سنت ابتلا**
- ۴) مطابق سنت ابتلا انسان در چه شرایط و موقعیتی قرار می‌گیرد؟ (دی ۱۴۰۳)
- در شرایط و موقعیتی که انسان صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد.**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) سنت ابتلا و امداد عام الهی را با ذکر یک مورد از وجوه اختلاف با یک مورد از وجوه اشتراک آن‌ها را با یکدیگر مقایسه کنید. (خرداد ۱۴۰۲)
- وجه اشتراک این است که هر دو سنت هم شامل انسان‌های نیکوکار می‌شود و هم افراد گناهکار. و وجه اختلاف در این است که در سنت امداد عام فقط خیر و نعمت است اما در ابتلا هم خیر هست هم شر.**
- ۲) سنت املا، (امهال) را شرح دهید. (خرداد ۹۸)
- انسانی که به دام گناه می‌افتد خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند تا توبه کند، اما اگر کسانی چنان در گناه پیش روند که از کار خود خرسند باشد، خداوند به آنها فرصت می‌دهد و آنها با اختیار خود این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. به طوری که اگر**

در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حق را در دلشان بتابد ، چنین امیدی به باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند و این سنت، حاکم بر زندگی معاندان و گناهکاران است.

(۳) سنت ابتلا را شرح دهید. (شهریور ۹۸/خرداد ۱۴۰۳)

ابتلا به معنای امتحان است و در اینجا به معنای قرار دادن فرد در موقعیتی است که صفات درونی خود را به روز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد. امتحان خداوند برای آگاه شدن از درون افراد نیست بلکه برای به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است .

(۴) بنابر سنت «املا، و استدراج» انجام گناه، دشمنی و لجابت با حق چه پیامدهایی برای انسان دارد ؟(شهریور ۱۴۰۲)

خداوند به آنها فرصت می‌دهد و بر امکانات و نعمت‌های آنان می‌افزاید و آنها این فرصت و نعمت‌ها را وسیله غوطه ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. در حقیقت مهلت‌ها و نعمت‌ها با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شوند .

(۵) تفاوت میان امتحان الهی و امتحان بشری را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۰)

در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم .ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است .

(۶) توفیق به چه معناست؟ یکی از جلوه‌های سنت توفیق را توضیح دهید؟(شهریور ۹۹/دی ۱۴۰۲)

توفیق به معنای آسان نمودن است یکی از جلوه‌های آن نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است .خداوند انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می‌برد.جلوه دیگر آن ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مومن می‌باشد.

(۷) میان امتحان الهی و امتحان بشری چه تفاوتی وجود دارد؟(دی ۹۸)

در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است

(۸) وفور نعمت در چه صورتی نشان دهنده سنت املا، و استدراج است؟(شهریور ۱۴۰۱)

در صورتی که انسان در دام گناه افتاده و این فرصت و نعمت‌ها را وسیله غوطه ور شدن در گناهان قرار دهد.(در حقیقت ، مهلت‌ها و نعمت‌ها ، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین‌تر شود و به تدریج به هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شوند.

درس هفتم (در گرو کار خویش)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) با توجه به آیه «ثم کان عاقبه الذین اساءوا السواى ان کذبوا بآیات الله و کانوا بها یستهزئون» دو مورد از پیامدهای عادت به گناهان چه می باشد. (شهریور ۱۴۰۱ / دی ۱۴۰۲)
  ۱. تکذیب نشانه های خداوند
  ۲. تمسخر آنها
  ۳. از دست دادن ایمان
  ۴. انکار همه حقایق حتی خداوند
- ۲) حدیث امام علی (علیه السلام) که می فرماید «گاهی یک لحظه گناه، اندوه طولانی به دنبال دارد»، مربوط به کدام یک از آثار نامطلوب گناه در زندگی دنیوی و اخروی است؟ (خرداد ۱۴۰۱) **الف) از بین بردن آرامش خاطر**

ب) سلب توفیق ☐
- ۳) با تدبیر در روایت «من کثر فکره فی معاصی دعته الیها» چه عاملی زمینه ساز کشیده شده انسان به سوی گناه است؟ (خرداد ۱۴۰۱ / دی ۱۴۰۱) **فکر گناه**
- ۴) مطابق حدیث امام باقر (علیه السلام) که می فرماید: «هیچ چیز مانند گناه دل را فاسد نمی کند» مربوط به کدام یک از آثار نامطلوب گناه در زندگی دنیوی و اخروی است؟ (دی ۹۸ / خرداد ۱۴۰۲) **قساوت قلب**
- ۵) حدیث شریف «گاهی یک لحظه گناه اندوه طولانی به دنبال دارد» به کدام یک از آثار گناه اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۳)

از بین بردن آرامش خاطر

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) عادت و ترک گناهان صغیره زمینه ساز رفتن انسان به سمت گناه کبیره است. (خرداد ۹۸) **درست**
- ۲) عادت و ترک گناهان کبیره زمینه ساز رفتن انسان به گناهان صغیره است. (دی ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۳) احکام الهی، انسان را از توجه به امیال مادی منع می کند. (خرداد ۱۴۰۰ - شهریور ۹۹) **نادرست**
- ۴) کتمان گناه از فضایل اخلاقی توصیه شده در دین اسلام محسوب می شود. (دی ۱۴۰۱) **درست**
- ۵) احکام الهی، انسان را به استفاده معتدل از امیال مادی سفارش می کند. (خرداد ۱۴۰۲) **درست**
- ۶) فکر گناه، زمینه ساز رفتن به سوی گناه است و مانند گناه مجازات دارد. (شهریور ۹۸ / شهریور ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۷) ادعای ایمان، با ایمان به خدا متفاوت است. (دی ۱۴۰۲) **درست**
- ۸) محدود کردن تمایلات مادی انسان توسط احکام الهی سبب طغیان آن امیال می شود. (شهریور ۱۴۰۳) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) حالتی را که قلب انسان با تکرار گناه سخت شود و انجام هیچ گناهی او را ناراحت نکند..... می گویند. (خرداد و شهریور ۱۴۰۱) **قساوت قلب**
- ۲) میزان دوری مومن از گناه با درجه..... و دل بستگی وی به..... ارتباط دارد. (دی ۹۹ / شهریور ۱۴۰۰) **ایمان / خدا**
- ۳) انسان، نیازمند یک پشتوانه محکم برای دوری از گناهان است و آن پشتوانه..... است. (خرداد ۹۸) **ایمان به خداوند**
- ۴) آنان که بیشتر از گناهان دوری می کنند..... قوی تر است. (دی ۱۴۰۰) **ایمانشان**
- ۵) عادت و تکرار گناهان..... زمینه ساز رفتن انسان به سمت گناهان..... است. (خرداد ۱۴۰۰) **صغیره / کبیره**
- ۶) «قساوت قلب» و «از بین بردن آرامش خاطر» از آثار نامطلوب گناهان هستند که با..... پیدا می شوند. (دی ۱۴۰۱) **تکرار گناه**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) تسویف: (خرداد ۱۴۰۲)

تسویف از ماده «سوف» به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. به عبارت دیگر گناهکار دائم به خود می گوید به زودی توبه می کند و این گفته را آنقدر تکرار می کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می شود.
- ۲) سلب توفیق (شهریور ۱۴۰۲)

وقتی انسان مرتکب گناه می شود، علاوه بر آثار مستقیم گناه، توفیق از او سلب و دری از خیر به روی او بسته می شود.

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) تاثیر گناه بر وجدان انسان و ایجاد ناراحتی درونی..... (خرداد ۹۹)

الف) قساوت قلب ☐   ب) از بین بردن آرامش خاطر ☒

۲) از نظر رسول خدا (صلی الله علیه و سلم) قبح و زشتی کدام یک از موارد زیر کمتر است؟ (خرداد ۱۴۰۲)

د) انجام گناه ■

ج) کوچک شمردن گناه □

ب) شادمانی بر گناه □

الف) اصرار بر گناه □

۳) پشتوانه محکم برای ترک گناه چیست؟ (شهریور ۱۴۰۳)

ج) ایمان ■

ب) اخلاص □

الف) توبه □

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) نفوذ ناپذیری و مقاومت در برابر دام‌های شیطان نیازمند چیست؟ (دی ۱۴۰۱)

روی آوردن به پیشگاه خدا و پذیرش خالصانه فرمان‌های او

۲) اگر کسی به هر علتی گناه را انجام داد چرا نباید گناهش را برای دیگران بیان کند؟ (خرداد ۱۴۰۰)

زیرا با اظهار گناه زشتی آن در نظر او و دیگران از بین می‌رود و انجام گناه امری عادی جلوه می‌کند.

۳) طبق فرموده پیامبر اکرم (صلی الله علیه و سلم) چهار رفتار نسبت به گناه از خود گناه بدتر است دو مورد از آن را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۰)

دی ۱۴۰۰ / خرداد ۹۹ / خرداد ۱۴۰۳ ۱. کوچک شمردن گناه ۲. افتخار کردن به گناه ۳. شادمانی کردن بر گناه ۴. اصرار بر گناه

۴) چرا اگر کسی به هر علتی گناهی را انجام داد، نباید گناهش را برای دیگران بیان کند؟ (دی و خرداد ۹۹)

زیرا با اظهار گناه، زشتی آن در نظر او و دیگران از بین می‌رود و انجام گناه امری عادی جلوه می‌کند.

۵) پشتوانه محکم دوری از گناه چیست (شهریور ۹۹) ایمان به خدا

۶) منظور از گناهان کبیره چیست؟ (خرداد ۱۴۰۲) گناهان کبیره گناهانی هستند که آثار سوء و زیانبار آنها به مراتب از گناهان صغیره بیشتر است.

۷) دو پرتگاه خطرناک سقوط در وادی (ضالت و گمراهی) کدامند؟ (دی ۱۴۰۲) عادت به گناه / توجیه گناه

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) ایمان به خداوند، از چند جهت پشتوانه دوری از گناه است، دو مورد را بنویسید. (دی ۹۸)

۱. انسان مومن می‌داند که خداوند ناظر کارهای اوست. از این رو حیا می‌کند که در پیشگاه او مرتکب گناه شود ۲. انسان مومن می‌داند که

خداوند انسان را بیهوده نیافریده و نسبت به اعمال وی بی‌تفاوت نیست. در روز حساب به نیکوکاران پاداش می‌دهد و بدکاران را مجازات می‌کند

۳. انسان مومن در سرگردانی قرار ندارد خداوند او را راهنمایی نموده که چه کارهایی گناه و حرام و چه کارهایی واجب است.

۲) از آثار نامطلوب گناه بر زندگی دنیوی و اخروی انسان «از بین بردن آرامش خاطر» را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۰)

گناه بر وجدان انسان از سر می‌گذرد و شخص را از درون ناراحت می‌کند. اگر گناهکار، در همین مرحله توبه کند، خود را از اندوه درونی نجات

داده است. اما اگر گناه را تکرار کند، برای راحت کردن وجدان خود، پیوسته دست به توجیه می‌زند تا بالاخره بر وجدان خود چیره شود و گناه

را به آسانی انجام دهد.

۳) از آثار نامطلوب گناه بر زندگی دنیوی و اخروی انسان «سلب توفیق» را توضیح دهید. (خرداد ۹۹ / خرداد ۱۴۰۰)

وقتی انسان مرتکب گناه می‌شود علاوه بر آثار مستقیم گناه توفیقی نیز از او سلب و دری از خیر به روی او بسته می‌شود. همین محرومیت چه

بسا سرچشمه محرومیت‌های بعدی می‌شود، مگر اینکه شخص پس از انجام گناه، قلباً پشیمان شود و با توبه به درگاه الهی بازگردد.

۴) از آثار نامطلوب گناه بر زندگی دنیوی و اخروی انسان «قساوت قلب» را توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۰)

قساوت قلب حالتی است که قلب انسان نسبت به حق تسلیم نیست. تا آنجا که نصیحت هیچ نصیحت کننده در او اثر نمی‌کند. این حالت با

تکرار گناه پیدا می‌شود، یعنی قلب با تکرار گناه، به تدریج چنان سخت می‌شود که دیگر انجام هیچ گناهی او را ناراحت نمی‌کند.

۵) طبق فرموده پیامبر اکرم (صلی الله علیه وسلم) چهار رفتار نسبت به گناه از خود گناه بدتر است ، هر چهار مورد را بنویسید. (دی ۱۴۰۰)

۱. کوچک شمردن گناه ۲. افتخار کردن به گناه ۳. شادمانی کردن به گناه ۴. اصرار بر گناه

۶) چرا در تعالیم دین به کتمان گناه ، توصیه شده است؟ (شهریور ۱۴۰۲)

زیرا با اظهار گناه ، زشتی آن در نظر او و دیگران از بین می رود و انجام گناه امری عادی جلوه می کند. اگر در جامعه ای ، گناه ، زشتی خود را از دست دهد، فساد در آن جامعه به سرعت گسترش می یابد. این رو کسانی که در فضای مجازی یا در صحبت با دوستان خود ، به راحتی گناهان خود را با دیگران در میان می گذارند گناه بزرگ دیگری را علاوه بر گناه قبلی ، برای خود ثبت می کنند ، زیرا باعث ترویج آن گناه می شوند.

۷) چرا در تعالیم دینی کتمان گناه توصیه شده است ؟ (شهریور ۱۴۰۳/دی ۱۴۰۳)

زیرا زشتی گناه در نظر او و دیگران از بین می رود. فساد در آن جامعه به سرعت گسترش می یابد و باعث ترویج آن گناه می شود. و نیز اضرار کنندگان آن ، گناه بزرگ دیگری را علاوه بر گناه قبلی ، برای خود ثبت می کنند.

درس هشتم (بازگشت)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) مطابق آیه «ان الله يغفر الذنوب جميعا انه هو الغفور الرحيم» با توبه همه گناهان حتی ..... هم آمرزیده می شوند (خرداد ۱۴۰۱) **شرک**
- ۲) با توجه به آیه شریفه «یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم» معیار سوم تمدن اسلامی کدام است؟ (شهریور ۹۹)
پذیرش ولایت الهی (تشکیل حکومت الهی)
- ۳) مطابق آیات قرآن کریم، اگر ایمان و عمل صالح به دنبال توبه بیاید..... (خرداد ۱۴۰۲) **گناهان را تبدیل به حسنات می کند.**
- ۴) عبارت قرآنی «.. ان الله يغفر الذنوب جميعا انه هو الغفور الرحيم» را ترجمه کنید. (خرداد ۱۴۰۰) **همانا خداوند تمام گناهان را می بخشد به درستی او بسیار بخشنده و مهربان است.**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) حقوق مادی انسان بسیار مهم تر و برتر از حقوق معنوی آنان است. (شهریور ۹۸/خرداد ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۲) در توبه کردن همیشه باز است و همواره توفیق توبه برای انسان ها میسر می باشد. (خرداد ۹۸) **نادرست**
- ۳) تکرار توبه، حتی اگر واقعی باشد، سبب دور شدن انسان از خدا و عدم پذیرش توبه او می شود (دی ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۴) دوره جوانی، دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی هاست. (دی ۹۹) **نادرست**
- ۵) توبه در جوانی بسیار آسان تر از زمان پیری است (خرداد ۱۴۰۱) **درست**
- ۶) اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده، در واقع حقوق مادی افراد ضایع شده است. (خرداد ۹۹) **نادرست**
- ۷) دوره جوانی دوره انعطاف پذیری و دوره پیری دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت هاست. (خرداد ۹۹) **درست**
- ۸) همین که انسان بعد از انجام گناه در دل احساس پشیمانی کند توبه انجام شده و گناه بخشیده می شود. (دی ۹۸) **درست**
- ۹) تکرار توبه سبب دور شدن از رحمت و محبوبیت خداوند می شود. (دی ۱۴۰۲) **نادرست**
- ۱۰) شرک به خداوند با توبه آمرزیده می شود. (شهریور ۱۴۰۳) **درست**
- ۱۱) به زبان آوردن «استغفرالله» بدون پشیمانی قلبی توبه محسوب می شود. (خرداد ۱۴۰۳) **نادرست**
- ۱۱) توفیق توبه همواره میسر نیست اگرچه در توبه همیشه باز است. (دی ۱۴۰۳) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) در توبه همیشه باز است اما..... توبه همواره میسر نیست. (دی ۱۴۰۰) **توفیق**
- ۲) عمل پیرایش به این معنی است که ..... گناهان را از قلب خارج کرده و آن را شستشو می دهد. (شهریور ۱۴۰۲) **توبه**
- ۳) شیطان، انسان ها را به سوی ..... می کشاند که این به معنای امروز و فردا کردن است (خرداد ۹۸) **تسويف**
- ۴) تکرار توبه ،اگر..... باشد ،موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود. (شهریور ۹۹) **واقعی**
- ۵) توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شستشو می دهد. به همین جهت این عمل را ..... نیز می گویند. (دی ۱۴۰۰) **تخلیه (پیرایش)**
- ۶) دروغ گفتن و تهمت زدن مربوط به حقوق ..... افراد است که نیاز به توبه دارد. (دی ۱۴۰۲) **معنوی**

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۱) پیرایش یا تخلیه: (شهریور ۹۹/خرداد ۱۴۰۰)
توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شستشو می دهد، به همین جهت این عمل را «پیرایش» یا «تخلیه» می گویند.
- ۲) توبه اجتماعی: (شهریور ۱۴۰۰/خرداد ۹۹)
اگر جامعه در برخی ابعاد از مسیر توحید و اطاعت خارج شد، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است.
- ۳) تسويف: (شهریور ۱۴۰۰)
تسويف به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. (به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می گوید «به زودی توبه می کنم» و این گفته را آنقدر تکرار می کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می شود)
- ۴) انقلاب علیه خود: (دی ۱۴۰۲) **یعنی انسان با پیروی از عقل می تواند علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند.**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

۱) از حيله‌های شيطان برای دور کردن انسان از توبه.....(خرداد ۹۹)

الف) تسويف ■ ب) پيرایش يا تخليه □

۲) شيطان انسان را گام به گام به سوی گناه می‌کشانَد، تا .....(خرداد ۱۴۰۱)

الف) ميل به توبه در او خاموش شود □ ب) متوجه زشتی گناه نشود و اقدام به توبه نکند. ■

۳) بر اساس آموزه‌های دين اسلام، در چه صورتی توبه انجام گرفته و گناه بخشیده می‌شود؟ (شهریور ۱۴۰۱)

الف) با ترک گناه □ ب) با گفتن زبانی «استغفر الله» □ ج) پشیمانی از انجام گناه ■

۴) مهمترین راه اصلاح و معالجه جامعه از انحرافات اجتماعی (شهریور ۹۹)

الف) توبه اجتماعی □ ب) امر به معروف و نهی از منکر ■

با توجه به متن زیر به سوالات زیر پاسخ دهید.

سعید دانش آموز دبیرستانی است که به واسطه ارتباط با برخی دوستان دچار گناه شده آنها را تکرار می‌کند در ماه مبارک رمضان مسدود دوست دیگر سعید از وی می‌خواهد که با او در مدرسه دعا و عبادت شرکت کند اما سعید می‌گوید من گناهان بزرگی مرتکب شده‌ام و در آن مجلس و نزد خدا جایگاهی ندارم. (شهریور ۱۴۰۳)

۱) مسعود چگونه می‌تواند سعید را متقاعد کند که با او در مجالس و محافل دعا شرکت کند؟ به او کمک کند تا توبه کند.

۲) با توجه به پشیمانی مکرر سعید و تکرار گناه او چگونه می‌تواند به سمت خدا بازگردد توضیح دهید.

سعید باید به این نکته توجه کند که همه گناهان با توبه آمرزیده می‌شود و تکرار توبه اگر واقعی باشد موجب محبوبیت او نزد خدا و جلب رحمت او می‌شود

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) چرا انحراف‌های اجتماعی از قبیل رشوه گرفتن و رباخواری باید در مراحل ابتدایی اصلاح گردد. (خرداد ۹۸)

تا گسترش نیابد و ماندگار نشوند.

۲) دو مورد از حقوق معنوی انسان‌ها را که موجب حق الناس می‌شود، بنویسید. (دی ۱۴۰۰)

۱. اگر با دروغ، غیبت و تهمت آبروی انسانی ریخته شود ۲. اگر قلب پدر و مادری بر اثر بی‌حرمتی فرزندی شکسته شده ۳. اگر با توزیع کتاب یا راه انداختن یک شبکه اجتماعی گمراه کننده در فضای مجازی فساد و تباهی در جامعه گسترش یافته ۴. اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده و...

۳) توبه چگونه گناه را به حسنات تبدیل می‌کند؟ (دی ۹۸/خرداد ۹۹) در صورتی که با ایمان و عمل صالح همراه باشد.

۴) کوتاهی مردم در انجام کدام وظیفه سبب قوی‌تر و محکم‌تر شدن گناهان اجتماعی می‌شود؟ (خرداد ۱۴۰۲) امر به معروف و نهی از منکر

۵) مهمترین راه اصلاح جامعه از بیماری‌های مانند رباخواری چیست؟ (شهریور ۹۸) امر به معروف و نهی از منکر

۶) مهمترین راه اصلاح و معالجه جامعه از انحرافات اجتماعی را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۰/شهریور ۱۴۰۱/دی ۹۹) امر به معروف و نهی از منکر

۷) راه اصلاح و معالجه جامعه از بیماری‌ها و انحرافات اجتماعی چیست؟ (خرداد ۱۴۰۱) انجام وظیفه امر به معروف و نهی از منکر

۸) دو مورد از حيله‌های شيطان را بنویسید. (شهریور ۹۹) ۱. گناه کن و بعد توبه کن ۲. تسويف ۳. به شقاوت کشاندن انسان

۹) بیت «مدتی فردا و فردا وعده داد // شد درخت خار او محکم نهاد» اشاره به کدامیک از حيله‌های شيطان دارد؟ (شهریور ۱۴۰۱) به تاخیر انداختن توبه / تسويف (هر دو پاسخ صحیح است)

۱۰) عبارت «تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری» به کدام یک از حيله‌های شيطان اشاره دارد؟ (دی ۱۴۰۲) حيله تسويف

۱۱) پیامد کوتاهی مردم در عمل به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر در جامعه چیست؟ (شهریور ۱۴۰۳) گناهان اجتماعی قوی‌تر و محکم‌تر می‌شوند و در تمام سطح جامعه نفوذ می‌کنند.

۱۲) چرا شيطان انسان را گام به گام و آهسته به سمت گناه می‌کشانَد؟ (خرداد ۱۴۰۳) تا انسان متوجه زشتی گناه با قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) از مراحل تکمیلی توبه جبران «حقوق الهی» را شرح دهید. (خرداد ۹۹ / دی ۹۹ / خرداد ۹۸ / شهریور ۱۴۰۰)

توبه کننده تلاش می کند حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است جبران نماید. دسته ای از این حقوق، مربوط به خداوند است. مهمترین حق خداوند نیز، حق اطاعت و بندگی اوست. توبه کننده باید بکوشد کوتاهی های خود را در پیشگاه خداوند جبران کند.

۲) از مراحل تکمیلی توبه «تلاش در جهت دور شدن از گناه» را توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۰ / شهریور ۹۹)

توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود، زیر انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند. (به عبارت دیگر اگر توبه کننده حقیقتاً توبه کرده باشد، گرچه ممکن است به آن گناه علاقه هم داشته باشد سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید یعنی از افراد، مکان ها و موقعیت هایی که می تواند زمینه ساز شکل گیری گناه باشد دوری می کند).

۳) چرا دوره جوانی بهترین دوره برای توبه است؟ (شهریور ۹۹ / دی ۱۴۰۰ / شهریور ۱۴۰۰)

۳) انجام توبه در چه زمانی راحت تر است؟ چرا؟ (شهریور ۱۴۰۱)

دوره جوانی دوره انعطاف پذیری، تحول و دگرگونی و دوره پیری دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت هاست. اگر در دوره جوانی خصلت هایی در انسان پدید آمد و ماندگار شد خارج کردن آنها در پیری بسیار سخت و طاقت فرسا خواهد بود.

۴) از مراحل تکمیلی توبه، عدم تکرار گناه از بنویسید. (شهریور ۹۸)

توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از پشیمان شده است نرود، زیر انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند. اگر توبه کننده حقیقتاً توبه کرده باشد، گرچه ممکن است به آن گناه علاقه هم داشته باشد، سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید گفتن کلمه استغفار در حال انجام گناه نه تنها پذیرفته نیست، بلکه استغفار را بی خاصیت می کند.

۵) از حیل های شیطان «تسویف» را بنویسید، و این حيله بیشتر برای همراه کردن چه کسانی به کار می رود؟ (دی ۹۸)

تسویف از ریشه «سوف» به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می گوید «به زودی توبه می کنم» و این گفته را آن قدر تکرار می کند، تا اینکه میل به توبه در او خاموش می شود. این حيله شیطان، بیشتر برای همراه کردن جوانان به کار می رود.

۶) چگونه شیطان فرد توبه کننده را از رحمت الهی ناامید می سازد. (شهریور ۱۴۰۲)

ابتدا انسان را با این وعده که «گناه کن بعد توبه کن» به سوی گناه می کشاند با وقتی که آلوده شد از رحمت الهی مأیوسش می سازد و می گوید «آب که از سر گذشت چه یک وجب چه صد وجب» این در حالیست، انسان با خود می گوید که کار از کار گذشته و پرونده عملم نزد خداوند آنقدر سیاه است که دیگر توبه ام پذیرفته نیست. در حالی که آدمی، هر قدر هم که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود حتماً خداوند توبه اش را می پذیرد.

۷) چرا شیطان با روش گام به گام انسان را به شقاوت می کشاند با ذکر مثال توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۳)

تا در این فرایند تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند. برای مثال شیطان از همان ابتدا انسان را به رابطه نامشروع با جنس مخالف دعوت نمی کند، بلکه در گام اول سخن از یک دوستی ساده به میان می آورد، دوستی که فقط در حد صحبت و درد دل کردن است. اما در گام های بعدی به صورت تدریجی چنان دوستی را پیش می برد که فرد خود را غرق در فساد و آلودگی می بیند.

۲) از چه رو امام خمینی بهار توبه را ایام جوانی می داند؟ (خرداد ۱۴۰۳)

زیرا در جوانی بار گناهان کمتر و تیرگی قلب و ظلمت درون اندک تر و شرایط توبه سهل و آسان تر است. انسان در پیری حرص، طمع، جاه و مال و طول آرزویش بیشتر است.

درس نهم (زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) با توجه به عبارت قرآنی: «افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر ام من اسس بنیانه علی شفا جرف هار ...» مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه چیست؟ (شهریور ۱۴۰۰) **سهل انگاری در عمل به دستورات خدا**
  - ۲) با توجه به آیه شریفه «افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر ...» زندگی محکم و استوار بر چه پایه هایی بنا می شود؟ (خرداد ۱۴۰۰/دی ۹۹) **تقوی الهی و خشنودی خدا**
  - ۳) آیه «یسالونک عن الخمر و المیسر قل فیهما اثم کبیر ...» به کدام گناهان بزرگ اشاره میکند؟ (شهریور ۱۴۰۱) **شراب و قمار**
  - ۴) توجه به آیه شریفه «و لا تقربوا الزنی إنه کان فاحشاً و ساء سبیلاً» علت نفی زنا چیست؟ (دی ۱۴۰۲)
- الف) حفظ سالمیت جسمی و روحی انسان ها** ■ (ب) حفظ موقعیت اجتماعی انسان ها □

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید

- ۱) هر دستور خداوند دلایل خاص خود را دارد که ..... آن دستور نامیده می شود. (شهریور ۱۴۰۱) **حکمت**
- ۲) یکی از مهمترین مصداق های قاعده ..... این است که، مانع سلطه رسانه ای و ارتباطی بیگانگان شویم. (خرداد ۱۴۰۱/خرداد ۹۹) **نفی سبیل**
- ۳) خداوند کسانی که زندگی خود را بر لبه پرتگاه بنا نهاده اند، ..... نامیده است (خرداد ۱۴۰۲) **ظالم**
- ۴) قبل از ورود به عرصه تجارت، باید با ..... آن آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم (خرداد ۹۸) **احکام**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) احکام و قوانین دین اسلام، فقط زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند. (خرداد ۹۹/شهریور ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۲) میان سعادت انسان در جهان آخرت و باید و نبایدهای دین ارتباط و هماهنگی برقرار است. (دی ۱۴۰۰) **درست**
- ۳) احکام و قوانین دین اسلام، فقط سعادت اخروی را تامین و تضمین می کند. (دی ۹۹) **نادرست**
- ۴) احکام و قوانین دین اسلام فقط سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی را تامین می نماید (خرداد ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۵) اسلام فقط ورزشی را که همراه با قمار یا زیان آور باشد، بد می شمارد و منع می کند. (خرداد ۱۴۰۰) **درست**
- ۶) فهمیدن یکی از حکمت های یک دستور الهی، مبنای تصمیم گیری انسان در عمل به آن دستور است. (شهریور ۹۹) **نادرست**
- ۷) فرهنگ و تمدن امروزی بشر در همه عادات و رفتارها با دستورات دینی در تعارض است. (دی ۱۴۰۲) **نادرست**
- ۸) استفاده از موسیقی خواه سنتی و خواه غیر سنتی حرام است. (خرداد ۱۴۰۳) **نادرست**
- ۹) تزکیه نفس با توبه از گناهان آغاز می شود. (دی ۱۴۰۳) **درست**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) استخراج با استنباط احکام اسلامی متناسب با شرایط جدید زندگی از وظایف چه کسانی است؟ (خرداد ۱۴۰۲)
- الف) دانشمندان علوم تجربی □ (ب) **فقها و مجتهدین** ■ (ج) حکما □ (د) همه موارد □

حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید.

۱. شرط بندی در بازی ها با ورزش های معمولی (شهریور ۹۹/دی ۹۹/شهریور ۹۸/شهریور ۱۴۰۲) **حرام**
۲. نخریدن کالاهای خارجی به سبب وابستگی کشور (شهریور ۹۹/خرداد ۱۴۰۰/دی ۱۴۰۰) **واجب**
۳. استفاده از موسیقی خواه موسیقی سنتی و کلاسیک و خواه موسیقی غیر سنتی و مدرن (شهریور ۹۹/خرداد ۱۴۰۰/خرداد ۹۸/دی ۱۴۰۳)
- جایز و حلال**
۴. شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی و جشن های مذهبی و ملی به موجب صله رحم (شهریور ۹۹/دی ۹۹/شهریور ۱۴۰۰) **مستحب**
۵. خرید و فروش و تبلیغ فیلم ها و لوح های فشرده که موجب انحراف و فساد می شود (خرداد ۱۴۰۰/خرداد ۱۴۰۱) **حرام**

۶) فراهم کردن امکانات ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی بند و باری ها(خرداد ۱۴۰۰/ شهریور ۱۴۰۱)

دی ۱۴۰۰/ ۹۸-۱۴۰۳/ خرداد ۹۹) **واجب کفایی**

۷) اجتناب مسئولین از اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی (شهریور ۱۴۰۱/ خرداد ۱۴۰۱/ دی ۹۹/ شهریور ۱۴۰۰/ خرداد ۹۹) **واجب**

۸) استفاده از هر نوع موسیقی سنتی یا مدرن غیر لاهوتی (شهریور ۱۴۰۱/ خرداد ۹۸) **جایز**

۸) ورزش کردن به قصد آمادگی برای انجام وظایف و وظایف الهی(خرداد ۱۴۰۱/ خرداد ۹۸) **مستحب**

۹) تلاش برای به دست آوردن رزق و روزی (دی ۹۹) **حلال**

۱۰) استفاده از موسیقی مناسب مجالس لاهوت و لعب (دی ۱۴۰۰) **حرام**

۱۱) شرکت در مجالس شادی مانند جشن مذهبی و ملی به موجب تبلیغ دین (دی ۱۴۰۰/ شهریور ۹۸/ دی ۱۴۰۱/ خرداد ۹۹) **مستحب**

۱۲) تولید مستند اجتماعی به نیت تربیت دینی در شرایط ویژه (شهریور ۹۸) **واجب کفایی**

۱۳) تماشا کردن تصاویر یا متون که موجب انحراف و فساد می‌شود (دی ۹۸) **حرام**

۱۳) استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودهای فرهنگی مفید (دی ۹۸/ شهریور ۱۴۰۰/ خرداد ۱۴۰۲) **جایز**

۱۴) تولید انواع آثار هنری به منظور مبارزه با ابتذال اخلاقی (شهریور ۱۴۰۲) **واجب کفایی**

۱۵) شرکت در مجالس عروسی به شرط رعایت روابط میان محرم و نامحرم (شهریور ۱۴۰۲) **جایز**

۱۶) تنظیم روابط اقتصادی با کشورها توسط دولت جهت حفظ استقلال کشور (شهریور ۱۴۰۲) **واجب**

۱۷) تولید مجلات روزنامه‌ها به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی(دی ۱۴۰۱) **واجب کفایی**

۱۸) استفاده از اثری که تولید کننده، تکثیر آن را جایز نداند(دی ۱۴۰۱) **حرام**

۱۹) فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی توسط دولت اسلامی که از مصادیق نفی سبیل است(دی ۱۴۰۱) **واجب**

۲۰) تلاش برای پیشرفت علمی و افزایش تولید داخلی (خرداد ۹۸) **واجب**

۲۱) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی باشد (شهریور ۱۴۰۰/ خرداد ۹۹) **حرام**

۲۲) استفاده از وسایل ارتباطی داخلی به منظور جلوگیری از نفوذ و سلطه بیگانگان(خرداد ۱۴۰۲) **واجب**

۲۳) واردات و ترویج کالاهای سرمایه داران رژیم صهیونیستی(دی ۱۴۰۲) **حرام**

۲۴) ایجاد پایگاه‌های اینترنتی در جهت اشاعه فرهنگ اسلامی توسط فردی که توانایی علمی آن را دارد. (دی ۱۴۰۲) **واجب کفایی**

۲۵) ورزش جهت آماده شدن برای انجام وظایف الهی. (دی ۱۴۰۲) **مستحب**

۲۶) استفاده حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی در جهت نفی سلطه رسانه ای بیگانگان.(دی ۱۴۰۲) **واجب**

۲۷) تکثیر آثار دیگران بدون اجازه صاحب اثر: (شهریور ۱۴۰۳) **حرام**

۲۸) تولید آثار هنری به منظور گسترش فرهنگ اسلامی: (شهریور ۱۴۰۳) **واجب کفایی**

۲۹) اجتناب از مصرف کالاهای خارجی که سبب وابستگی کشور می‌شود: (شهریور ۱۴۰۳/ دی ۱۴۰۳) **واجب**

۳۰) استفاده از موسیقی سنتی و کلاسیک: (شهریور ۱۴۰۳) **جایز**

اصطلاح زیر را تعریف کنید.

۱) قاعده نفی سبیل: (خرداد ۱۴۰۲) **جلوگیری از سلطه بیگانگان بر کشور در همه زمینه‌ها نظیر سلطه رسانه‌ای، ارتباطی و...**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) مبارزه با آداب جاهلی، خرافات و جهل توسط پیامبر (ص) به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی مرتبط است؟ (خرداد ۱۴۰۲)
معیار علم آموزی و خردگرایی

۲) چرا در دین مبین اسلام قمار حرام شمرده شده است و انسان‌ها از آن منع شده‌اند؟ (خرداد ۹۸ / خرداد ۱۴۰۱)

زیرا پول مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد و موجب کینه و دشمنی میان برنده و بازنده می‌شود .

۳) یکی از مهمترین مصداق‌های قاعده «نفع سبیل» را بنویسید (دی ۱۴۰۰) مانع سلطه رسانه ای و ارتباط بیگانگان بر کشور شویم .

۴) دلایل حرام بودن قمار در دین اسلام را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱/ دی ۱۴۰۰)

یک کار بیهوده است ، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) باید مسئولین کشور در مدیریت اقتصاد چه اهدافی را دنبال کنند؟ (دو مورد) (شهریور ۹۸)

۱. استقلال اقتصادی و عدم سلطه بیگانگان ۲. پیشروی به سوی عدالت و کاهش فاصله طبقاتی ۳. حرکت به سوی آبادانی در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی .

۲) چرا مسئولین و مدیران کشور ، باید از اشرافی گری و تجمل گرایی اجتناب کنند؟ (دی ۹۸)

اشراف گری ، برخی مسئولین و فساد اداری و مالی ، یکی از مهم ترین عوامل عقب ماندگی اقتصادی و فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی ، باعث بی اعتمادی عمومی و رواج تجمل گرایی و مصرف گرایی در میان مردم می‌شود.

۳) دین اسلام از مسلمانان در عرصه ورزش و سلامتی چه می‌خواهد توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۳)

دین اسلام از مسلمانان می‌خواهد برای سلامتی و تندرستی خود بکوشند و از هر کاری که تندرستی را به خطر می‌اندازد دوری کند .علاوه بر این خوب است هر مسلمانی بکوشد تا بدن قوی و نیرومند داشته باشد تا در زندگی از سلامت برخوردار باشد و بتواند بهتر فعالیت کند و در هنگام خطر با مبارزه با دشمنان دین پیروزمندانه عمل نماید.

۴) بنابر قاعده نفی سبیل وظیفه دولت اسلامی و مردم در مورد وسایل رسانه‌ای و ارتباطی چیست؟ (دی ۱۴۰۳)

بر دولت اسلامی واجب است که زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌ها ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کند و بر مردم نیز واجب است، که حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببرند و مانع نفوذ و سلطه رسانه‌ای بیگانگان شوند.

درس دهم (پایه های استوار)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) آیه «یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم...» اشاره به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد (شهریور ۹۸) **ولایت مداری**
- ۲) آیه شریفه «هل یستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون انما یتذکر اولوالالباب» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟ (دی ۱۴۰۰) **علم آموزی**
- ۳) رسول خدا صلی الله وسلم می فرماید «التائب من الذنب کمن لا ذنب له» کسی که از گناه توبه کرده مانند کسی است که ..... (شهریور ۹۹) **هیچ گناهی نکرده**
- ۴) با توجه به آیه شریفه «محمد رسول الله و الذین معه اشداء، علی الکفار رحما، بینهم» دو جبهه های که همیشه مقابل هم قرار دارند کدامند (خرداد ۱۴۰۰) **جبهه حق _ جبهه باطل**
- ۵) با توجه به آیه شریفه «من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحا فلهم اجرهم هندی ربهم ولا خوف علیهم و لا هم یحزنون.....» دو اصل اساسی اعتقادی که دو معیار تمدن اسلامی نیز به حساب می آیند را بنویسید (دی ۹۹/ شهریور ۱۴۰۰/ خرداد ۹۹) **ایمان به خدا روز قیامت (توحید و معاد)**
- ۶) آیه شریفه «و من آیاته من خلق لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا الیها و جعل بینکم موده و رحمه» به کدام یک از معیار تمدن اسلامی اشاره دارد (دی ۹۹) **ارتقای جایگاه خانواده (منزلت زن)**
- ۷) آیه شریفه «محمد رسول الله و الذین معه اشداء، علی الکفار رحما، بینهم» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد (خرداد ۹۸) **حق طلبی و باطل ستیزی (جبهه حق و جبهه باطل)**
- ۸) آیه شریفه «و منهم من یقول ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخره حسنة و قنا عذاب الناز...» به کدام معیار تمدن اسلامی پیامبر (صلی الله وسلم) اشاره دارد. (خرداد ۹۹) **در عین توجه به رستگاری اخروی به عنوان هدف اصلی تلاش برای رشد و تعالی زندگی دنیوی**
- ۹) بر اساس آیه شریفه «محمد رسول الله و الذین معه اشداء، علی الکفار رحما، بینهم» مسلمانان چه وظیفه ای بر عهده دارند؟ (دی ۱۴۰۱) **مسلمانان باید میان خود پیوند برادری برقرار کنند و با ظالمان و مفسدان مبارزه نمایند.**
- ۱۰) آیه شریفه «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان لیقوم الناس بالقسط» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۰) **برپایی جامعه بر اساس عدالت**
- ۱۱) آیه شریفه «قل هل یتوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳) **علم آموزی و خردورزی.**
- ۱۲) در تبیین معیارهای تمدن اسلامی و با توجه به آیه «و منهم من یقول ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخره حسنة...» رسول خدا (ص) برای ساختن کدام جامعه تلاش کرد؟ (دی ۱۴۰۳) **رسول خدا صلی الله وسلم تلاش کرد جامعه ای بنا نهد که مردم آن در عین توجه به رستگاری اخروی به عنوان هدف اصلی زندگی برای رشد و تعالی زندگی دنیوی خود نیز تلاش کنند.**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید

- ۱) جمله «معبودی جز الله نیست» به معیار ..... تمدن اسلامی اشاره دارد. (خرداد ۱۴۰۲) **توحید یا یکتاپرستی**
- ۲) در تمدن اسلامی دو جبهه که واقعاً در مقابل یکدیگر قرار دارند، جبهه ..... و جبهه ..... است. (خرداد ۹۹/ شهریور ۱۴۰۰/ دی ۹۹) **حق _ باطل**
- ۳) اولین آیاتی که بر رسول خدا صلی الله وسلم نازل شد درباره ..... و ..... بود. (شهریور ۱۴۰۰) **دانش و آموختن**
- ۴) ایجاد یک نظام اجتماعی بر مبنای قوانین و دستورات الهی، ناظر بر ..... از معیارهای تمدن اسلامی می باشد. (شهریور ۱۴۰۱) **پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت**
- ۵) رسول خدا (ص) دعوت خود را در جامعه آغاز کرد که نشانه های بسیار اندک از ..... و ..... و دانایی داشت (خرداد ۱۴۰۰) **تعقل _ تفکر**
- ۶) از اهداف مهم پیامبر (صلی الله وسلم) ارتقای جایگاه ..... به عنوان کانون رشد انسان ها و مانع اصلی فساد بود. (دی ۱۴۰۰) **خانواده**
- ۷) شکسته شدن سد جاهلیت و خرافه گرایی در دوره تمدن اسلامی سبب اشتیاق جامعه آن روز به ..... شد. (دی ۱۴۰۲) **علم**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام، نیازمند تغییر در نگرش انسان ها و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود. (خرداد ۹۹/دی ۱۴۰۰) **درست**
- ۲) رسول خدا (صلی الله وسلم) دعوت خود را در جامعه ای آغاز کرد که نشانه هایی بسیار اندک از تعقل و تفکر و دانایی در آن یافت می شد. (شهریور ۱۴۰۰) **درست**
- ۳) در جامعه عدالت محور باید مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند. (خرداد ۱۴۰۱) **درست**
- ۴) اولین آیاتی که به پیامبر (صلی الله علیه وسلم) نازل شد درباره حمد و ستایش پروردگار بود. (شهریور ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۵) اولین آیاتی که بر پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) نازل شد درباره دانش و آموختن بود. (خرداد ۱۴۰۰) **درست**
- ۶) در عصر جاهلیت زن از کمترین حقوق فردی و اجتماعی حتی حق مالکیت برخوردار نبود. (شهریور ۹۹) **درست**
- ۷) گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام، نیازمند تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود. (دی ۹۹/۱۴۰۰) **درست**
- ۸) قبل از اسلام روسای قبایل معمولاً روابط خود را با دیگران بر پایه مصالح سیاسی تنظیم می کردند (دی ۹۸) **نادرست**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) موضوع اولین آیاتی که بر پیامبر نازل شد. (شهریور ۹۹) **۱. دانش و آموختن** ☐ ۲. تشکیل حکومت اسلامی ☐
- ۲) رسول اکرم (ص) از همان ابتدای دعوت مردم را به چه امری فراخواند؟ (خرداد ۱۴۰۳) **الف) عدالت محوری** ☐ **ب) تشکیل حکومت اسلامی** ☐ **ج) یکتاپرستی** ☒

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

- ۱) صف بندی و جلوه گیری بر اساس حق و باطل (خرداد ۱۴۰۲) ← **از معیارهای تمدن اسلامی**
- ۲) شکستن سد جاهلیت و خرافه گرایی (خرداد ۱۴۰۱) ← **دعوت به خردورزی و علم ورزی**
- ۳) احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او (خرداد ۱۴۰۱) ← **ارتقای جایگاه خانواده**
- ۴) رفتار مسلمانان نسبت به یکدیگر (خرداد ۱۴۰۱) ← **برقراری پیوند برادری**
- ۵) پیامبر صلی الله و سلم افق نگاه انسان ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد. (شهریور ۱۴۰۲) ← **ایمان به معاد**
- ۶) نعمت ها و ثروت های زمین نباید در انحصار گروهی محدود باشد (شهریور ۱۴۰۲) ← **عدالت محوری**
- ۷) از دلایل تشکیل حکومت اسلامی (شهریور ۱۴۰۲) ← **قبولی ولایت الهی**
- ۸) پیامبر (صلی الله وسلم) آداب جاهلی خرافی را در جامعه، نابود ساخت. (شهریور ۱۴۰۲) ← **دعوت به تعقل و علم آموزی**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) نام دو جبهه ای که در تمدن اسلامی در مقابل یکدیگر قرار دارند بنویسید. (دی ۱۴۰۰) **جبهه حق _ جبهه باطل**
- ۲) گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند چه تغییر و تحولی بود؟ (خرداد ۱۴۰۰/دی ۹۸) **تغییر در نگرش انسان ها و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود.**
- ۳) قرآن کریم هنگام بیان اوصاف نمازگزاران کدام ویژگی ایشان را ذکر کرده است؟ (دی ۱۴۰۱) **آنان در مال خود برای محرومان و فقیران نیز حق معینی قرار داده اند.**
- ۴) جامعه عدالت محور پیامبر صلی الله وسلم چه ویژگی هایی داشت؟ (شهریور ۹۹) **به طوری که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان ها فراهم باشد نه اینکه نعمت ها و ثروت های زمین در انحصار گروهی محدود باشد.**
- ۵) پیش از اسلام پادشاهان و روسای قبایل روابط بین ملت ها را بر چه اساسی تنظیم می کردند؟ (شهریور ۹۹) **بر اساس منافع مادی زیر سلطه، درآوردن قبایل سرزمین های یک دیگر**
- ۶) عناصر اصلی برنامه پیامبر (صلی الله وسلم) در ارتقای جایگاه خانواده به عنوان کانون رشد و تربیت انسان ها چه بود؟ (شهریور ۹۹) **احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) جایگاه زن بعد از اسلام را بنویسید. (دی ۹۸/خرداد ۱۴۰۰/دی ۱۴۰۰) با گرویدن مردم به اسلام، زن منزلت انسانی خود را کسب کرد و استقلال مالی به دست آورد. حضور زن در جامعه با عفاف و پاکدامنی توأم شد. رابطه زناشویی در چهارچوب خانواده و به شکل ازدواج قرار گرفت و استفاده ابزاری از زن لغو شد تا خانواده کانون رشد فضایل اخلاقی و دوستی گردد.
- ۲) پیامبر اکرم صلی الله وسلم با دعوت مردم به تعقل چه آداب جاهلی را از بین بردند؟ (دی ۱۴۰۱/دی ۱۴۰۳) پیامبر اکرم (صلی الله و سلم) با دعوت مردم به تعقل، آداب جاهلی زمان خود مانند اینکه شعر می‌سرودند اما برای شراب، شکار، غارت، عشق حیوانی و بت یا برای آمدن باران، آتش می‌افروختند و یا شتر سالم را با آهن حرارت دیده داغ می‌زدند تا شتر دیگری که مریض است بهبود یابد را نابود ساخت.
- ۳) چه عواملی، جاهل‌ترین جامعه دوران پیامبر اسلام (صلی الله و سلم) را به یک جامعه مشتاق علم تبدیل کرد؟ (شهریور ۱۴۰۰- ۱۴۰۱/خرداد ۹۹/خرداد ۹۸) نزول تدریجی آیات قرآن و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق‌های دائمی رسول خدا به علم آموزی از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.
- ۴) اقدام پیامبر (صلی الله وسلم) را در ایجاد نگرشی جدید در جامعه که موجب تحول در روابط بین ملت‌ها گردید بنویسید (شهریور ۹۸) پیش از اسلام، پادشاهان و روسای قبایل معمولاً روابط خود با دیگران را بیشتر بر اساس منافع مادی و زیر سلطه درآوردن قبایل و سرزمین‌های یکدیگر تنظیم می‌کردند و مردم را به سوی آن سوق می‌دادند. پیامبر (صلی الله وسلم) این جبهه‌ها را مردود اعلام کرد و آموخت که دو جبهه‌ای که واقعاً در مقابل یکدیگر قرار دارند جبهه حق و باطل است مسلمانان باید میان خود پیوند برادری برقرار کرده و با ظالمان مبارزه کنند.
- ۵) چرا در تمدن اسلامی یکی از اهداف مهم پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) ایجاد جامعه عدالت محور بود؟ (دی ۱۴۰۲) از اهداف مهم پیامبر (اکرم صلی الله علیه و آله) برپایی جامعه عدالت محور بود تا مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد و تعالی برای همه انسانها فراهم باشد نه این که ثروت و نعمت‌های زمین در انحصار گروهی محدود باشد.
- ۴) جایگاه زن پیش از ظهور اسلام چگونه بوده است؟ توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۳) در آن عصر زن همچون کالا در نظر گرفته می‌شد و در بسیاری از اقوام با قبایل از کمترین حقوق فردی و اجتماعی حتی حق مالکیت برخوردار نبودند. تولد دختر در خانواده سرافکندگی آن خانواده را به دنبال داشت.

درس یازدهم (عصر شکوفایی)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- (۱) برترین جهاد از نظر رسول خدا صلی الله و سلم چیست؟ (شهریور ۱۴۰۲) **سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر به زبان آورد.**
- (۲) عبارت قرآنی «اریت الذی یکذب بالذین فذلک الذی یدع الیتیم . ولا یحض علی طعام المسکین» را ترجمه کنید. (خرداد ۱۴۰۱/ دی ۹۸_۹۹/ شهریور ۱۴۰۳) **آیا دیدی کسی را که روز جزا را دروغ می خواند. پس همان کسی است که یتیم را به سختی از خود می راند. و به خوراک دادن بینوا تشویق نمی کند.**
- (۴) آیه شریفه را ترجمه کنید: «فاستقم کما امرت و من تاب معک و لا تطغوا انه بما تعملون بصیر» (شهریور ۱۴۰۱/ خرداد ۹۸) **پس پایداری کن (استقامت کن) در آنچه ماموریت یافته ای و همچنین کسانی که با تو به سوی خدا آمده اند. و طغیان نکنید که خدا آنچه را انجام می دهید می بیند.**
- (۵) آیه شریفه: «أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْذِّينِ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ وَ لَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ» به کدام یک از ابعاد عدالت اشاره دارد؟ (دی ۱۴۰۲)
- الف) عدالت در حوزه فرهنگی ☐ **ب) عدالت در حوزه اجتماعی** ☒ **ج) عدالت در حوزه اقتصادی** ☐
- (۶) کلام نورانی صدیقه کبری که فرمودند هر سوالی که به نظرت می آید بپرس نمونه ای از تلاش مسلمانان صدر اسلام برای تحقق کدام معیار تمدن اسلامی است؟ (خرداد ۱۴۰۳) **علم و فرهنگ یا (علم آموزی و خردورزی)**
- (۷) آیه مبارکه فستقیم کما امرت و من تاب معک و لا تطغوا را ترجمه کنید. (دی ۱۴۰۳) **بس همانطور که به تو امر شد استقامت کن و کسانی که همراه با تو توبه کردند و سرکشی نکنید.**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید

- (۱) پیامبر اکرم (صلی الله و سلم): برترین..... سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر به زبان آورد (دی ۹۸) **جهاد**
- (۲) کتاب نهج البلاغه امام (علی علیه السلام) نشانه احترام به..... است. (دی ۱۴۰۱) **تفکر و تعقل و خردورزی**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- (۱) قرآن تلقی موجود درجه دو بودن زن را به شدت نفی و با آن مبارزه کرد (شهریور ۹۸) **درست**
- (۲) در جهان قبل از اسلام آثار جهالت و بی عدالتی را فقط در شبه جزیره عربستان می توان یافت (دی ۱۴۰۱) **نادرست**
- (۳) یکی از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی اختصاص علم به طبقه یا قشر خاص بود (خرداد ۱۴۰۱) **نادرست**
- (۴) از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی عدم اختصاص علم به طبقه یا قشر خاص بود. (دی ۹۹) **درست**
- (۵) یکی از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی عدم اختصاص علم به طبقه یا قشر خاص بود (دی ۹۹) **درست**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- (۱) رسول گرامی اسلام (صلی الله و سلم) ثواب هر گام برداشتن در چه زمینه ای را معادل پاداش عبادت یک سال عابد می داند؟ (شهریور ۱۴۰۱)
- الف) **طلب علم و دانش** ☒ **ب) کسب روزی حلال** ☐ **ج) جهاد فی سبیل الله** ☐
- (۲) گسترش شاخه های علوم و دانش بشری تشویق - پیامبر به عدالت اقتصادی، به ترتیب به تلاش مسلمانان صدر اسلام برای تحقق کدام معیارها اشاره دارد؟ (شهریور ۱۴۰۳)
- الف) رشد و بالندگی علم و فرهنگ - قانون مداری و مشارکت مردم در تشکیل حکومت
- ب) رشد و بالندگی علم و فرهنگ - توجه به عدالت و حقوق مردم** ☒
- ج) بهره گیری از تمدن جدید - توجه به عدالت و حقوق مردم
- ۳) همه گزینه ها، صحیح اند به جز... (دی ۱۴۰۳)
- الف) علم در دوره اسلامی به طبقه یا قشر خاصی اختصاص نداشت. ☐
- ب) کتاب نهج البلاغه از امیرالمومنین علی علیه السلام نشانه خردورزی است. ☐
- ج) در امور مربوط به بهداشت وضع مسلمانان در تمدن اسلامی بسیار درخشان بود. ☐
- د) توجه به منزلت زن در دوران حاکمان بنی امیه همانند دوران پیامبر صلی الله و سلم ادامه داشت.** ☒

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

- (۱) عمل و رفتار هماهنگ با علم و دانش، جهاد در راه خداوند است. (شهریور ۹۸) ← **رشد و بالندگی علم و فرهنگ**
- (۲) برترین جهاد سخن حقی است که در مقابل سلطان ستمگر به زبان آید. (شهریور ۹۸) ← **توجه به عدالت و حقوق مردم**
- (۳) فاطمه (سلام الله علیها) پاره‌ای از تن من است. هر که او را بیازارد، مرا آزرده است. (شهریور ۹۸) ← **تحکیم بنیان خانواده**
- (۴) عدم اختصاص علم به طبقه یا قشر خاصی از جامعه (خرداد ۱۴۰۲) ← **رشد و بالندگی علم و فرهنگ در تمدن اسلامی**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- (۱) چرا بعد از ظهور اسلام وضعیت بهداشت و سلامت مسلمانان متحول شد؟ (شهریور ۱۴۰۲)
- به دلیل آموزه های بهداشتی اسلام مانند طهارت، نجاست و دستورات پیشوایان دین.**
- (۲) پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در مورد چه کسانی فرمودند: «از آتش دوزخ در امان اند.» (دی ۱۴۰۲) **جویندگان علم (یا طالبان علم و دانش)**
- (۳) نام دو نفر از زنانی که در خانواده پیامبر (صلی الله علیه و آله) پا به پای مردان، تاریخ را رقم زدند، بنویسید. (دی ۱۴۰۲)
- حضرت خدیجه (سلام الله علیها) / حضرت (فاطمه سلام الله علیها) / حضرت زینب (سلام الله علیها)**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- (۱) چه امتیازاتی موجب برتری موقعیت زن در تمدن اسلامی نسبت به موقعیت زنان در اروپا و ... شد؟ (۴ مورد) (شهریور ۱۴۰۱)
- (۱) موقعیت زن و خانواده در دو تمدن اسلامی و تمدن اروپا را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲)
- موقعیت زن و خانواده در تمدن اسلامی بسیار برتر از موقعیت زن در اروپا و سایر مناطق جهان بود. ۱. زنان حق مالکیت و کار داشتند. ۲. دسترسی آنان به خودشان تعلق داشت. ۳. در عین حال وظیفه‌ای در قبال هزینه خانواده بر عهده نداشتند. ۴. تحصیل برای زنان آزاد بود اما در اروپا زن را بر اساس تورات موجود درجه دوم تلقی می‌کردند و از حقوق مذکور محروم بود.**
- (۲) اوضاع فرهنگی، اجتماعی پیش از اسلام در امپراطوری روم چگونه بود و چه عواملی این امپراتوری را به افول کشاند. (شهریور ۹۹)
- امپراطوری روم با استبداد اداره می‌شد و مسیحیت تحریف شده را، دستاویز حکومت خود قرار داده بود. و تبعیض‌هایی نژادی، انحطاط اخلاقی و جنگ‌های پی در پی و طولانی مدت، این امپراطوری را به افول کشانده بود.**
- (۳) بعد از پیامبر (صلی الله و سلم) چه عواملی موجب شد که بار دیگر برخی از رفتارهای جاهلی نسبت به زن پدیدار شد؟ (خرداد ۹۹)
- با توسعه سرزمین‌های اسلامی و شکل‌گیری حکومت‌هایی که دیگر پیامبر و یاران پیامبر را الگوی خود قرار نمی‌دادند.**
- (۴) از آثار مثبت حوزه علم «توانایی بهره‌بندی بیشتر از طبیعت» را توضیح دهید (خرداد ۹۹)
- علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق العاده کند و تغییراتی را در آن به وجود آورد. نفت را از اعماق زمین بیرون بکشند، معادن را استخراج کند، کوه‌ها را برای ساختن تونل به بشکافد، با سدهای بزرگ آب‌ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.**
- (۵) زنان تاریخ ساز خانواده پیامبر به عنوان الگوی تمام عیار عفاف حیا و پوشش اسلامی چه نکاتی را به مومنین می‌آموزند؟ نام دو تن از این زنان بزرگوار را ذکر کنید. (خرداد ۱۴۰۳)
- بیاموزند که توجه به مقام و منزلت زن به معنای بی‌بندواری، نگاه ابزاری به او و یا به معنای هوسرانی و متزلزل ساختن بنیان خانواده نیست. حضرت فاطمه حضرت خدیجه حضرت زینب.**

درس دوازدهم (نگاهی به تمدن جدید)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) آیه شریفه «ان الارض لله یورثها من یشاء، من عباده و العاقبة للمتقین» را ترجمه کنید. «خرداد ۱۴۰۳) همانا زمین از آن خداست به هر یک از بندگان خواهد به ارث می دهد و سرانجام از آن پرهیزکاران است.
- ۲) بر اساس آیه شریفه «و لقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عباد الصالحون» وعده خداوند به بندگان صالح را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳) به ارث بردن زمین. (حاکم شدن در زمین).

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) تمدن جدید با نگاه ..... به انسان در حوزه روابط زن و مرد، بیشترین آسیب را به نهاد خانواده وارد کرد. (خرداد ۱۴۰۱) **مادی**
- ۲) بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها و ..... از زمینه های پیدایش تمدن جدید است. (دی ۹۸) **کلیسا و تعلیم تحریف شده**
- ۳) جدی ترین آسیب ..... تغییر الگوی زندگی و دل مشغولی دائمی مردم به کالاهای گوناگون است. (دی ۱۴۰۱). **مصرف زندگی**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) «تخریب ساختار طبیعی محیط زیست» از آثار منفی تمدن جدید اروپا در حوزه علم است. (دی ۱۴۰۱) **درست**
- ۲) حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، از نکات مثبت گسترش علم و دانش بشری می باشد. (شهریور ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۳) کنار گذاشتن بت پرستی روی آوردن به مسیحیت از ویژگی های دوره دوم تمدن اروپا می باشد. (شهریور ۱۴۰۱) **درست**
- ۴) رشد سریع علم، علم زندگی و مصرف زندگی از پیامدهای منفی تمدن جدید است. (خرداد ۹۸) **نادرست**
- ۵) «توانایی بهرمندی بیشتر از طبیعت» از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم می باشد. (دی ۱۴۰۳) **نادرست**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) مکاتب عرفانی و معنوی در غرب، موجب سردرگمی بشر امروز شده اند؛ زیرا... (خرداد ۱۴۰۱) **الف) برآمده از آموزه های وحیانی نیستند.** (ب) علم تجربی نمی تواند پاسخگوی همه نیازهای انسان باشد. ☐
- ۲) از زمینه های پیدایش تمدن جدید (دی ۹۹) **الف) ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار** ☐ (ب) کلیسا و تعلیم تعریف شده **■**
- ۳) ظهور مکاتب و فرقه های عرفانی مربوط به کدام دسته از آثار تمدن جدید در غرب است؟ (دی ۱۴۰۲) **الف) مصرف زندگی** ☐ (ب) علم زندگی **■** (ج) نابودی طبیعت ☐
- ۴) حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود مربوط به کدام حوزه از تمدن جدید است؟ (خرداد ۱۴۰۳) درس ۱۲ **الف) عدل و قسط** **■** (ب) علم ☐ (ج) خانواده ☐
- ۵) کدام یک از موارد زیر از آثار مثبت تمدن جدید اروپا در حوزه عدل و قسط است؟ (دی ۱۴۰۳) **الف) به رسمیت شناختن حقوق متقابل زن و مرد** **■** (ب) به وجود آمدن برخی حکومت های موروثی ☐ (ج) ظهور پدیده استعمار ☐ (د) غنی تر شدن بخش هایی از جهان ☐

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

۱) مصرف زندگی (دی ۹۸)	← آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم
۲) استفاده ابزاری از زنان (دی ۹۸)	← آثار منفی تمدن جدید در حوزه خانواده
۳) ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار (دی ۹۸)	← آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط
۴) مشارکت مردم در تشکیل حکومت (خرداد ۱۴۰۲)	← از آثار مثبت حوزه قسط و عدل در تمدن جدید
۵) تصرف فوق العاده و ایجاد تغییرات در طبیعت (شهریور ۱۴۰۱)	← آثار مثبت حوزه علم
۶) ایجاد وزارت تنهایی در انگلستان (شهریور ۱۴۰۱)	← فروپاشی نهاد خانواده

۷) نبود حق مالکیت برای زنان (شهریور ۱۴۰۱) ← **تعالیم نادرست کلیسا**

۸) برهم خوردن تعادل ترکیبی گازهای جوی (خرداد ۹۸) ← **نابودی طبیعت**

۹) قوانین حمایت از خانواده‌های تک سرپرست (خرداد ۹۸) ← **بی بندوباری باری جنسی**

۱۰) به رسمیت شناختن حقوق متقابل زن و مرد (خرداد ۹۸) ← **توجه به قانون**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱) دو مورد از آسیب‌های تمدن جدید در حوزه خانواده را بنویسید (دی ۹۹) ۱. فروپاشی نهاد خانواده ۲. بی بند و باری جنسی ۳. استفاده ابزاری از زنان

۲) زمینه‌های پیدایش تمدن جدید را نام ببرید. (شهریور ۹۸/ خرداد ۱۴۰۱) ۱. کلیسا و تعالیم تحریف شده ۲. بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها

۳) از آثار زبان بار آیین «اعتراف به گناه» در مسیحیت، یک مورد بنویسید. (دی ۱۴۰۱) سبب سست شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا می‌شود. (یا واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خداوند و بندگان او)

۴) دو مورد از آثار مثبت و دو مورد از آثار منفی تمدن جدید دروازه علم را بنویسید (خرداد ۱۴۰۳)
مثبت: ۱. رشد سریع علم ۲. توانایی بهره‌بندی بیشتر از طبیعت.
منفی: ۱. مصرف زدگی ۲. نابودی طبیعت ۳. علم زدگی

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) جدی‌ترین آسیبی که مصرف‌زدگی بر رشد و تعالی انسان دارد چیست؟ چرا؟ (شهریور ۹۸)

جدی‌ترین آسیب مصرف‌زدگی، تغییر الگوی زندگی و دل‌مشغولی دایمی مردم به کالا‌های متنوعی است که همه روزه وارد بازار می‌گردد و افکار را به خود مشغول می‌کند و در نتیجه انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بعد معنوی خویش غافل می‌سازد.
۲) یکی از آثار منفی تمدن جدید «افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان» است، آن را توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۱) شکل‌گیری نظام‌های سیاسی جدید، بر پایه قدرت سرمایه‌داران و نفع‌طلبی فزاینده آنان بود. صاحبان سرمایه و صنعت، منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهای بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالا‌های خود را با قیمت‌های بسیار سنگین به مردم همان سرزمین‌ها فروختند.

۳) از آثار مثبت حوزه علم «توانایی بهره‌بندی بیشتر از طبیعت» را توضیح دهید (خرداد ۹۹)

علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق‌العاده کند و تغییراتی را در آن به وجود آورد. نفت را از اعماق زمین بیرون بکشد، معادن را استخراج کند، کوه‌ها را برای ساختن تونل به بشکافد، با سدهای بزرگ آب‌ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.

۴) آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط «مشارکت مردم در تشکیل حکومت» را توضیح دهید (شهریور ۹۹/ دی ۹۹)

حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد و باعث شد برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند.

۵) از تعالیم و اعتقادات نادرست کلیسا دو مورد را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۲)

۱. اعتقاد به گناه اولیه و فطری حضرت آدم و فرزندانش که نیازمند انجام غسل ویژه‌ای به نام تعمید است ۲. اعتراف به گناهان در حضور کشیش ۳. ازدواج مسیحی که معتقدند پس از ازدواج امکان جدایی زن و شوهر نبود و پیوندشان ابدیست ۴. کشیشان حق ازدواج ندارند ۵. زن حق مالکیت ندارد حتی نام خانوادگی او نیز به نام شوهر تغییر پیدا می‌کند ۶. عبادت و راز و نیاز با خدا فقط در یک روز مشخص، محل کلیسا و در حضور کشیشان انجام می‌شود.

۶) از چه جهاتی آشنا شدن با نقاط قوت و ضعف تمدن جدید اروپا برای ما مسلمانان مطلوب است؟ (شهریور ۱۴۰۲)

اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت ها ، با این تمدن ، ارتباط مستقیم داریم، بنابراین ، هم تحت تاثیر آن قرار می گیریم و هم می توانیم بر آن اثر بگذاریم . هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد ، قدرت تاثیر گذاری ما بیشتر خواهد بود. دوم آنکه بررسی ضعف ها و قوت های این تمدن در عرصه های مختلف ، این کمک را به ما می کند که در راستای احیای تمدن اسلامی ، از نقاط قوت این تمدن بهره مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف ها و آسیب های آن ، بتوانیم برنامه ریزی درست و کم اشتباهی را برای سامان دهی تمدن اسلامی داشته باشیم.

۷) رواج (بی بند و باری جنسی) در تمدن غرب چه نتایجی را به دنبال داشته است؟ (دی ۱۴۰۲)

بی بند و باری جنسی آن چنان در غرب رواج یافته است که بسیاری از مردم به این نتیجه رسیده اند که توان اصلاح و مبارزه آن را ندارند، از این رو به ناچار در پی آن برآمده اند که معیارها و ضوابط اخلاقی را تغییر بدهند؛ و امروزه دیگر هیچ گونه ضابطه و معیار مذهبی یا اخلاقی که منشأ الهی داشته باشد، معنا ندارد.

۸) ویژگی های جامعه عدالت محور را از نظر رسول خدا بنویسید. (شهریور ۱۴۰۳)

حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود گام مثبت بود که باعث شد برخی حکومت های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند .

۹) از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط مشارکت مردم در تشکیل حکومت را توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۳)

حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود گام مثبتی بود که باعث شد برخی حکومت های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند.

۱۰) اعتقاد نادرست مبلغان مسیحی را درباره اعتراف به گناهان در حضور کشیش، توضیح دهید. (دی ۱۴۰)

برای این کار اتاق ویژه ای در کلیسا ساخته شد، که محل اعتراف و توبه کردن بود . آنان معتقد بودند که با اعتراف گناهان در برابر کشیش، توبه کننده آمرزیده می شود و عفو ابدی را به دست می آورد.

درس سیزدهم (مسئولیت بزرگ ما)

با توجه به آیات قرآن و حدیث پاسخ دهید.

- ۱) آیه «ولتکم منکم امه یدعون الی الخیر ویامرون بالمعروف...» به کدام یک از موارد زیر اشاره میکند؟ (شهریور ۱۴۰۱)
 الف) شناسایی ضعف و کمبودها و تلاش در جهت اصلاح آنها ☐ **ب) همراه کردن سایر افراد جامعه با خود** ☒
- ۲) آیه قرآنی «إن الأرض لله یورثها من یشاء من عباده و العاقبة للمتقین» را ترجمه کنید؟ (دی ۱۴۰۱)
به راستی زمین از آن خداست. آن را به هر کس از بندگان که بخواهد به ارث می دهد و فرجام (نیک) برای پرهیزکاران است.
- ۳) آیه شریفه «إستعینوا بالله واصرروا إن الأرض لله یورثها من یشاء من عباده و العاقبة للمتقین» عاقبت نیکو در چه صورتی به پرهیزکاران میرسد؟ (خرداد ۱۴۰۲) **کمک خواستن از خداوند - شکیبایی کردن**
- ۴) آیه شریفه مقابل را ترجمه کنید: «ولقد کتبنا فی الزبور من بعد الذکر إن الأرض یرثها عباد الصالحون» (شهریور ۱۴۰۲)
و قطعاً در زبور پس از ذکر (تورات) نوشتیم که زمین را بندگان شایسته من به ارث می برند.
- ۵) مقصود از «به ارث بردن زمین» در عبارت قرآنی «آن الأرض یرثها عباد الصالحون» چیست؟ (دی ۱۴۰۳)
به قدرت رسیدن بندگان صالح خدا.

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید

- ۱) ملتی که به توانایی خود ایمان دارد، عبارت..... را نه صرفاً در لفظ، بلکه در عمل بیان می کند (خرداد ۱۴۰۱) **ما می توانیم**
- ۲) یکی از اقدامات برای حضور موثر در جامعه جهانی ترسیم چهره ..... از دین اسلام است. (شهریور ۹۸) **منطقی (عقلانی)**

درستی یا نادرستی گزاره های زیر را بنویسید.

- ۱) ملتی که عبارت «ما می توانیم» را صرفاً در لفظ بیان می کند قله های افتخار را به سرعت فتح خواهد کرد (دی ۹۸) **نادرست**
- ۲) حرکت به سوی تمدن اسلام با انجام اقدامات فردی یا گروهی پراکنده امکان پذیر است. (دی ۱۴۰۳) **نادرست**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) مهمترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان (دی ۹۹)
۱. استحکام و اقتدار نظام حکومتی ☒ ۲. ترسیم چهره منطقی و عقلانی دین اسلام ☐
- ۲) در جهت احیای تمدن اسلامی چگونه می توانیم بهترین مبلغ اسلام در جهان باشیم؟ (دی ۱۴۰۲)
الف) تحکیم پایه های جامعه خود ☒ ب) تقویت توانایی های فردی ☐ ج) تحکیم بنیاد خانواده ☐

کدامیک از موارد سمت راست با مورد سمت چپ ارتباط دارد؟

- ۱) تقویت پایه های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر (شهریور ۱۴۰۱) ← **استحکام بخشیدن به نظام اسلامی**
- ۲) جلوگیری از لکه دار شدن هویت دینی و تقویت شرافت مکتبی مان (دی ۱۴۰۲) ← **مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر**
- ۳) «زنده کننده تمدن اسلامی و باور به این که» ما می توانیم (دی ۱۴۰۲) ← **تقویت عزت نفس عمومی**
- ۴) انسجام اسلامی و مشارکت عمومی (دی ۱۴۰۲) ← **استحکام بخشیدن به نظام اسلامی**
- ۵) مطالبه صریح و هوشیارانه ارزش های اسالمی (دی ۱۴۰۲) ← **شناسایی ضعف ها و تالش در جهت اصلاح آن**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) تقویت ایمان و اراده، مربوط به کدام یک از حوزه های احیای تمدن اسلامی می باشد؟ (شهریور ۱۴۰۱) **حوزه تقویت توانایی های فرد**
- ۲) سستی بنیان خانواده چه اثر سویی در مسئولیت های اجتماعی به دنبال دارد؟ (دی ۱۴۰۱) **سستی بنیان خانواده سبب می شود نسل هایی که از قوت و قدرت روحی برخوردار نیستند مسئولیت های اجتماعی را بر عهده بگیرند.**
- ۳) چه اقداماتی برای تجدید حیات تمدن اسلامی در حوزه تقویت توانایی های فرد، لازم است؟ (شهریور ۱۴۰۲)

۱. تلاش برای کسب آگاهی و بصیرت ۲. تقویت ایمان و اراده

- ۴) چه عاملی، پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند و مانع تسلط بیگانگان می‌شود؟ (شهریور ۹۸) پیشرفت علمی
- ۵) مهمترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور، در میان افکار عمومی جهان چیست؟ (خرداد ۱۴۰۱) استحکام با اقتدار نظام حکومتی
- ۶) مهمترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان چیست؟ (شهریور ۱۴۰۳) مهمترین عامل برای حضور کارآمد کشور استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور است.
- ۷) مهمترین ابزار هموردی میان حق و باطل در جهان امروز چیست؟ (شهریور ۱۴۰۳) شبکه جهانی اطلاع رسانی اینترنت.
- برای تقویت توانایی‌های فردی در احیای تمدن اسلامی انجام چه اقداماتی لازم است؟ (دی ۱۴۰۳)
۱. تلاش برای کسب آگاهی و بصیرت ۲. تقویت ایمان و اراده.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) چرا برای حضور موثر در جامعه جهانی «ترسیم چهره منطقی و عقلانی دین اسلام» ضروری است؟ (خرداد ۱۴۰۱/خرداد ۹۹)
- میان یک پیام با روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد. حق را نمی‌توان با روش‌های نادرست به دیگران رساند. دین اسلام دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی‌توان با تعصب‌های جاهلانه یا با روش‌های فریبکارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سمت آن جلب نمود. ما باید از همان روش‌هایی که خداوند در قرآن کریم به پیامبر گرامی اش آموزش داده، استفاده کنیم و بهره ببریم.
- ۲) در حوزه تقویت توانایی‌های فردی، «تلاش برای کسب آگاهی و بصیرت» را بنویسید. (شهریور ۹۸)
- اجرای هر طرحی، بدون آگاهی از موفقیت‌ها و شکست‌های قبلی میسر نیست. گذشته دربردارنده تجربه‌های فراوان است که بصیرت ما را افزایش داده و ما را به تصمیم‌گیری‌های درست، نزدیک می‌سازد. شناخت دنیای جدید نیز جهت درک درست واقعیت‌ها و انتخاب روش‌های موثر، لازم است. پس هر یک از ما باید برنامه‌ای برای آشنایی و تمدن اسلامی و شرایط جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، تنظیم کنیم.
- ۳) در حوزه تحکیم پایه‌های جامعه خود «تقویت عزت نفس عمومی» را شرح دهید. (خرداد ۹۹)
- ملتی که به توانایی خود ایمان و باور دارد و عبارت «ما می‌توانیم» را نه صرفاً در لفظ بلکه در «عمل» بیان می‌کند، قله‌های افتخار را به سرعت فتح خواهد کرد. ایمان و باور به اینکه «ما می‌توانیم»، زنده کننده تمدن اسلامی و نیروی محرکه‌ای برای پیمودن راه با گذر از گردنه‌های سخت است. آن خودباوری که پیامبر گرامی اسلام در یاران اندک خود به وجود آورد، سبب شد در شهر کوچک مدینه امتی تربیت شود که برای اصلاح جهان قیام کند و از همان ابتدا برای آزادی ستم دیدگان جهان و گسترش توحید در تمام دنیا برنامه‌ریزی نماید.
- ۴) مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر، از برنامه‌های حوزه چهارم، جهت حضور موثر در جامعه جهانی را به اختصار توضیح دهید. (شهریور ۹۹)
- یکی از رسالت‌های اصلی انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عقل و گسترش حق و حقیقت بوده است. هرچند بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می‌شود و مجذوب حقیقت و عدالت می‌شوند. اما باید هوشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق نمی‌روند بلکه سد راه حق جویی می‌شوند، زیرا گسترش عدالت، منافع آنها را تهدید می‌کند.
- ۵) از اقدامات تقویت توانایی‌های فردی «تقویت ایمان و اراده» را توضیح دهید. (شهریور ۹۹/دی ۹۹)
- مشارکت در این اقدام بزرگ نیازمند اعتقاد راسخ به دین، عزت نفس، توکل و اعتماد به خداوند، شجاعت، پایداری، عزم و اراده قوی است.

۶) چگونه «استفاده از بهترین و کارآمدترین روش‌ها برای رساندن پیام» باعث حضور فعال در جامعه جهانی می‌شود؟ (دی ۹۸)

امروزه ابزارهای رسانه پیام بسیار متنوع و گسترده شده است. این ابزارها، به همان میزان که می‌تواند در استخدام حق قرار گیرند، می‌توانند حامل پیام‌های باطل باشند و به گمراهی مردم کمک کنند. متأسفانه بیشتر این رسانه‌ها توسط کسانی تأسیس و مدیریت می‌شود که نه تنها به دنبال حقیقت نیستند بلکه می‌خواهند باطل را حق جلوه دهند تا مردم دنیا باطل را جای حق گذاشته و از آن پیروی کنند. اینترنت مهمترین نمونه اینگونه رسانه‌هاست. در این میدان که شاید سخت‌ترین هم‌اوردی حق و باطل در جریان است، مشاهده می‌کنید که باطل پیشگام به تمام اصول اخلاقی حمله می‌کند و هیچ مرز اخلاقی را رعایت نمی‌کند.

۷) مهمترین عوامل برای استحکام بخشیدن به نظام اسلامی را بنویسید. (خرداد ۹۸)

۱. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر ۲. توسعه عدالت در همه ابعاد ۳. تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی ۴. مشارکت عمومی و ۵. عمل به وظیفه مقدس امر معروف و نهی از منکر .

۸) تقویت عزت نفس عمومی چگونه به تحکیم پایه‌های جامعه کمک می‌کند؟ (شهریور ۱۴۰۳)

ملتی که به توانایی خود ایمان دارد و عبارت «ما می‌توانیم» را نه صرفاً در لفظ بلکه در عمل بیان می‌کند قله‌های افتخار را به سرعت فتح خواهد کرد. ایمان و باور به اینکه ما می‌توانیم زنده کننده تمدن اسلامی و نیروی محرکه‌ای برای پیمودن راه و عبور از گردنه‌های سخت است.

به پیروزی آرد جهانی به چنگ

چون دانا نماید به کاری درنگ

گشاید ولیکن به آهستگی

همه کارها در فرو بستگی